

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXVII.

Celovec, petek, 12. maja 1972

Štev. 19 (1556)

PRED OBČNIM ZBOROM

ZVEZE SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

Občni zbor kakega društva je navadno zgolj izvedba statutarnega določila, da se morajo člani zvesti v časovno določeni dobi, da pregledajo minulo poslovno dobo in izvolijo vodstvo za naslednji čas. To torej ni nič posebnega.

Občni zbor osrednje manjšinske organizacije, ki skozi desetletja zastopa določen del naše narodnostne skupnosti, ki je od vsega začetka pokazala korajžo, da je zavrgla tradicionalno klasično manjšinsko politiko in sprejela tozadevno nov, sodobnejši koncept, in ki je iniciativna soustvarjalca ter sopodpisnica Spomenice koroških Slovencev, pa nikakor ni niti ne more biti zgolj formalno izvajanje društvenega zakona, marveč pomeni zaseđanje zastopstva dela manjšine, ki se mora baviti z vsemi vprašanji, s katerimi je konfrontirana sama pa tudi naša narodnostna skupnost v celoti.

Stojimo pred odločitvami, ki bodo globoko posegle v vsa področja našega narodnega življenja. Predstoječa sprememba občinskih struktur bo v živo zadela ne le fiste občine, kjer gre predvidena preureditev mimo vseh nacionalnih aspektov na škodo našega ljudstva, marveč bo močno vplivala tudi na občine, ki jih trenutno regionalno načrtovanje še ni zadelo. Bližajoči se sporazum med našo državo in Evropsko gospodarsko skupnostjo bo občutno zadel predvsem kmečko gospodarstvo, ki je bilo skoro v vsej naši zgodovini stebler našega narodnega življenja. Počasno in zamudno reševanje naših vprašanj s strani vlade je priklicalo na dan mlade sile, katerih nezadovoljstvo se ni obrnilo le proti vladi, marveč na splošno proti tako imenovani etablirani družbi v državi in tudi v manjšini. Eskalacija nemškega nacionalizma ob in po 10. oktobru 1970 ni zagrenila le našega ljudstva, temveč je skoroda uničila ves trud poveljne deželne politike, da bi končno prišlo do odstranitve zgodovinskih resentimentov in do mirnega sožitja med narodom v deželi. Napovedana skromna rešitev vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov ne zbuja le nezadovoljnosti prizadete manjšine, marveč kaže izzvali nov naval nepoučljivih nemških šovinistov, ki jim je že ta rešitev preveč širokogrudna.

Jasno, da vse to ni moglo iti brez vpliva mimo osrednje organizacije narodnostne skupnosti. Pri tem ne gre le za „nastop mladih Turkov“, kakor je razborite mladince imenoval njihov mladostni sovrstnik, ampak gre jasno tudi pa razčistitev različnih gledanj vključenih organizacij in ideoloških spopadov znotraj Zveze same.

Z vsemi temi vprašanji se bo torej moral spoprijeti občni zbor. Iskati in najti bo moral čim večjo homogenost, da bo lahko pozitivno in konstruktivno usmeril bodoče delo Zveze slovenskih organizacij v korist vse slovenske skupnosti na Koroškem.

Dr. Franci Zwitter

Nova zaostritev vojne v Vietnamu

Ameriški senator Edward Kennedy je svetoval predsedniku Nixonu, naj sam obišče Vietnam in poskuša končati vojno. Toda predsednik Nixon ni potoval v Vietnam in tudi ni poskušal napraviti konec krvavi vojni; nasprotno predsednik Nixon je zapovedal novo zaostritev vojne.

Dogodke v Vietnamu je seveda mogoče ocenjevati z različnih vidikov, toda vsaka objektivna ocena se bo morala prej ali slej končati v zaključku, da to, kar si v Vietnamu dovoljuje Amerika, pred-

stavlja višek cinizma. Po logiki, ki jo zasledujejo v Washingtonu, v Vietnamu vietnamsko ljudstvo sploh nima kaj govoriti in odločati, v Vietnamu sme govoriti in odločati edinole Amerika. V Vietnamu po tej logiki niso vsiljivci in napadalci Američani, marveč Vietnamci. Vietnamsko ljudstvo, ki se na lastni zemlji bori za svobodo svoje domovine, je agresor! To je logika, po kateri uravnava Washington svojo politiko in po kateri predsednik Nixon zapoveduje nadaljnjo zaostritev vojne.

V začetku tega tedna se je sestel ameriški narodni varnostni odbor, katerega posvetovanja so privedla do novih ukrepov glede Vietnamu. Že nekaj ur po tem zasedanju so ameriška vojna letala začela odmetavati pred vhomom v severno-vietnamsko pristanišče Haiphong mine, kajti v Washingtonu so sklenili blokado proti Severnemu Vietnamu. Ameriška letala so močno povečala tudi bombardiranje najrazličnejših ciljev na severovietnamskem ozemlju, kamor prodirajo več sto kilometrov daleč. Nekateri opazovalci pa niti ne izključujejo možnosti, da bi Amerika izvedla proti Severnemu Vietnamu tudi napad s padalskimi enotami.

Tak je v resnici odgovor Amerike na vse pozive domače in mednarodne javnosti, da bi končno napravila konec umazani vojni v Vietnamu. Taka „govorica“ pa seveda postavlja na laž tudi vsa zagotovila o miroljubnosti in privrženosti načelom svobode in demokracije, kot se jih radi poslužujejo ameriški voditelji. Pri tem tudi ne morejo več zaslepiti javnosti z navideznim umikanjem čet iz Južnega Vietnamu, kajti politika tako imenovane „vietnamizacije“ se je razgalila v vsej svoji umazanosti kot to, kar v resnici je: namreč poskus, da bi za interese Washingtona krvavel drug narod.

Tisoči ton bomb, ki jih ameriška

Kancler Kreisky sprejel predstavnike slovenske mladine

Zvezni kancler dr. Kreisky je v četrtek prejšnji teden sprejel na razgovor delegacijo slovenskih mladinskih organizacij. Zastopniki mladine so obravnavali kanclerju svoje načelno stališče k vprašanju slovenske manjšine na Koroškem. Posebej so izrazili željo, da bi se razgovorov zvezne vlade s predstavniki slovenskih organizacij udeležili tudi zastopniki mladine, ker so mnenja, da ločeni razgovori na daljšo dobo ne morejo biti uspešni. Zvezni kancler je izjavil, da s svoje strani nima nič proti temu, da bi se teh razgovorov udeležila tudi mlada generacija koroških Slovencev, vendar je končna odločitev pri slovenskih organizacijah samih. Če pa bi se narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij izrekla proti pritegnitvi mladinskih zastopnikov, je kancler pripravljen tudi v bodoče vzdrževati neformalne stike z zastopniki mladinskih organizacij.

V delegaciji, ki jo je sprejel kancler Kreisky, so bili zastopniki Kluba slovenskih študentov na Dunaju, kluba Mladje ter Kladaiva.

Volitve v Italiji

niso privedle do razjasnitve

Predčasno razpisane parlamentarne volitve v Italiji zadnje nedelje in ponedeljek niso privedle do razčistitve političnih težav, v katerih se trenutno nahaja naša soseda na jugu. Prišlo je sicer do manjših sprememb pri posameznih strankah, vendar te spremembe v nobenem primeru niso takšne, da bi lahko odločilno vplivale na preusmeritev doseđanje politične poti. Opazovalci so zato mnenja, da so se težave, v katerih se je že nekaj časa nahajala prejšnja vladna koalicija leve sredine, zdaj le še povečale. Kljub temu pa po vsej verjetnosti ne bo druge možnosti kakor ponovno iskati izhod v povezavi istih strank, ki so se s svojim kompromisnim programom že nekajkrat znašle v krizi.

V kratkih potezah kaže izid volitev naslednjo sliko: stranke prejšnje levsredinske koalicije (demokristjani, socialisti, socialni demokrati in republikanci) so uspešno branile svoje pozicije in v celoti še nekoliko pridobile tako v poslanski zbornici kakor v senatu; komunisti kot druga najmočnejša stranka v državi so sicer v poslanski zbornici zabeležili lep uspeh, v senatu pa so nasprotno nekoliko izgubili; stranka proletarske enotnosti, ki je samostojno kandidirala le za poslansko zbornico, je utrpela precejšnjo izgubo, medtem ko so v „narodni desnici“ združeni neofašisti in monarhisti sicer precej napredovali, vendar še zdaleka ne toliko, kot so pričakovali; občutno izgubo pa so končno doživeli liberalci kot druga desničarska stranka, ki so s tem zapravili tudi vse izgleda na morebitno koalicijo „desne sredine“, o kateri je bilo govora med volilnim bojem. Južnotirolska ljudska stranka je tokrat le še za silo obdržala dosedanj položaj.

Jubilej krške škofije

Prejšnji teden so se začele uradne proslave ob 900-letnici krške škofije, ki se danes imenuje celovška škofija in v katero sodi zdaj tudi slovensko in mešano ozemlje južne Koroške, ki je prej skozi dolga stoletja spadalo ali pod oglejski patriarhat (južno od Drave) ali pa naravnost pod solnograško nadškofijo (severno od Drave). Sporedni proslavi tega jubileja obsega najrazličnejše prireditve in pobožnosti, ki se bodo vrstile vse do jeseni, ko se bo praznovanje končalo z zaključkom škofijske sinode.

Na otvoritveni svečanosti, ki je bila minuli četrtek v celovškem Domu glasbe, je govoril kardinal dr. König o „dialogu znotraj in zunaj Cerkve“ ter poudaril, da je rešitve odprtih vprašanj mogoče doseči z boljšim medsebojnim spoznavanjem in pogovarjanjem, kajti dialog je medsebojni most. Spomnil je na zgodovino krške škofije, ko se je Cerkev z vsemi sredstvi borila za oblast in je nasilje povzročilo potoke krvi in solza. Govorec o dialogu znotraj Cerkve, je kardinal König dejal, da si krščanstvo ne more več privoščiti razcepljenosti in mora stremeti za medsebojnim pogovorom; pri tem pa verske skupine ne smejo vztrajati pri besedah, če je treba omogočiti enotnost.

V svojem govoru je kardinal dr. König posebej zavzel stališče tudi k vprašanju sožitja dveh narodov na Koroškem. Poudaril je, da v deželi, kjer že tisoč let živita dva naroda, pogovor med njima nikdar ne sme biti končan. „Nikdar ne sme iti za svojeglavost, za ugled ali samo za golo pravičnost, kajti močnejši šibkejšemu ne dolguje le pravičnosti, marveč pomoč in naklonjenost.“

Otvoritvena svečanost se je zaključila s sprejemom, katerega so se udeležili tudi najvišji predstavniki političnega življenja v deželi. Ob tej priložnosti je deželni glavar Sima opozoril na „vez zaupanja“, ki povezuje na Koroškem cerkev in državo ter se pridružil pozivu kardinala Königa, da je treba premagati zadnje ovire, ki bi lahko ločile ljudi v deželi.

letala dan za dnem sipljejo tako na Južni kakor tudi na Severni Vietnam, pa ne morejo ustaviti vietnamskih osvobodilnih sil, ki nadaljujejo svoj zmagoviti pohod proti najvažnejšim južnovietnamskim središčem. Ravno v teh dneh namreč vietnamsko ljudstvo znova dokazuje, da naroda, ki se bori za svojo svobodo, ni mogoče premagati.

ODNOS AVSTRIJSKEGA SODSTVA

do nacističnih vojnih zločincev pomeni izzivanje demokratične javnosti

Avstrijsko sodstvo je spet enkrat pokazalo svoj odnos do nacističnih vojnih zločincev, odnos, ki pomeni izzivanje vse domače in mednarodne demokratične javnosti. Prejšnji teden v petek se je pred porotnim sodiščem v Linzu končal proces proti bivšemu pripadniku SS in članu straže v zloglasnem nacističnem koncentracijskem taborišču Mauthausen Johannu Goglu. Končal se je z razsodbo, ki se „časno“ pridružuje že celi vrsti podobnih pravnih pravnorekov: z oprostiljivo obtožbenca, čeprav so številne priče izpovedale, da je le-ta veljal za enega najbolj nasilnih pripadnikov stražarskega moštva v taborišču.

Ampak za avstrijsko sodišče izjave nekdanjih žrtev nacizma niso dovolj „prepričljive“ in „verodostojne“. Saj je vendar od takrat minilo že več kot četrt stoletja in kdo naj se bo danes še tako točno spominjal podrobnosti, ki so se takrat dogajale. Bolj „verjetna“ in „sprejemljiva“ so seveda zagotovila obtožencev samih, ki so se brez strahu pred kakšnim zasledovanjem ali celo kakšno kaznijo že povsem vživeli v današnjo baje tako zelo demokratično družbo in pravzaprav sploh ni več razumljivo, da bi jih po tolikih letih še kdo spominjal na njihovo preteklost.

Nekako tako se je odvijal tudi proces v Linzu in povsem „na liniji“ take logike je tudi sodba, ki jo je izreklo tamkajšnje sodišče. Kaj bi se čudili: med člani porote so bili tudi nekdanji člani nacistične stranke. Pa to za razmere v avstrijskem sodstvu ni važno, niti tedaj ne, ka-

dar tako sodišče obravnava zločine iz nacistične dobe. Torej je zadeva povsem v redu, čeprav je državni pravdnik proti oprostilni sodbi vložil priziv in čeprav je že v sodni dvorani prišlo do protestov, ki so se potem razširili tudi na javnost. In ne samo v Avstriji, marveč tudi v drugih državah, zlasti v Ameriki, kjer je v avstrijskem veleposlanstvu v Washingtonu prišlo do protestne demonstracije, ki se je končala s svarilom pred obiskovanjem „nacistične Avstrije“.

V ponedeljek bo Celovec prizorišče podobnega procesa, procesa proti kavarnarju Lerchu, ki je prav tako obtožen sodelovanja pri nacističnih vojnih zločinih. Ali se bo tudi ta proces končal tako kot v Linzu? Kako dolgo se bo avstrijsko sodstvo še držalo prakse, ki pomeni izzivanje demokratične javnosti?

OBVESTILO

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem bo imela svoj redni

občni zbor

v soboto 13. maja s pričetkom ob 9. uri dopoldne v dvorani I Delavske zbornice v Celovcu.

Dostop na občni zbor samo z delegatskimi izkaznicami ali vabilni, ki so bila razposlana.

Izvršni odbor

Problemi industrije papirja

Evropska industrija papirja je v krizi. To ne postaja očitno le ob primeru, kako krčevito se EGS brani, da bi pri pogajanjih z Avstrijo za ureditev gospodarskega sodelovanja vključila tudi liberalizacijo trgovine s papirjem, lepenko in celulozo. Še bolj kot to govori o krizi v industriji papirja drugi primeri. Tako je n. pr. v Veliki Britaniji samo od leta 1970 že 50 podjetij te industrijske panoge ustavilo obratovanje, v Italiji je ena četrtina podjetij občutno zmanjšala svojo proizvodnjo, na Švedskem pa so letos na vrsti nadaljnje ukinitve proizvodnje tamkajšnje industrije papirja.

V takih okoliščinah je razumljivo, da se EGS brani, v gospodarskem sporazumu z Avstrijo pristati glede trgovine s papirjem na iste ugodnosti kot za trgovino z industrijskimi izdelki na splošno, čeprav se avstrijski izvoz papirja, lepenke in celuloze v njeno območje giblje le pri 200.000 tonah letno.

Za Avstrijo pa je to poseben problem. Leta 1970 je njena proizvodnja papirja znašala 880.000 ton, proizvodnja lepenke 135 tisoč in celuloze 985.000 ton. V primerjavi z letom 1969 se je s tem proizvodnja papirja povečala za 8,1 odstotka, proizvodnja lepenke in celuloze pa za 6,3 oz. za 4,5 odstotka. Temu porastu povpraševanje ni sledilo, izvoz je celo stagniral. Kaj to pomeni, spoznamo po tem, da naša industrija papirja 47 odstotkov svojih izdelkov izvaž.

Med uvozniki avstrijskega papirja stoji EGS z okroglo 50 odstotki na prvem mestu, EFTA odkupi 20 odstotkov izvoženega papirja, območje COMECON pa 8 odstotkov.

Temu kočljivemu položaju Avstrije na mednarodnem trgu s papirjem se kot poseben problem pridružuje še dejstvo, da je od 50 podjetij industrije papirja, lepenke in celuloze, ki zaposluje 18.000 ljudi, deset takih, ki so bila na letnem prometu 1970 v višini 9,5 milijarde šilingov udeležena s 60 odstotki. Ostalih 40 podjetij te industrijske zvrsti pa se čedalje bolj razvijajo le še v senci konjunkturalne omenjenih desetih podjetij.

Njihova bodočnost je bolj negotova, kot je bila pred leti, ko so se pričele majati gospodarske pozicije Arland AG v Gradcu. Arland in njeno podjetje Rebrca sta prvi občutili zob časa, ki je pričel glodati na avstrijski industriji papirja, lepenke in celuloze. S podobnimi težavami porajajoče se krize te industrijske zvrsti se od tega časa naprej borijo številna podjetja. Njihov lok se razpenja od podjetij St. Michael—Hinterberg, ki pripada skupini Westermühl, preko Weißenbach in Stuppach od skupine Neusiedler AG, nadalje Obermühl na Zgornjem Avstrijskem, Schlöglmühl ter Magdalen pri Beljaku do Guggenbacher in Samum KG.

To so vendar le nekatera pomembnejša podjetja od ene tretjine podjetij papirne industrije, na katerih gloda zob časa. Vzroki njihovega hiranja so različni, v osnovi pa je problem povsod v dvojem: na eni strani v tem, da je potrebe koncentracije v tej industrijski zvrsti spoznala le ena petlina podjetij; na drugi strani pa v tem, ker so številna med njimi preveč oddaljena od zaloga potrebnega lesa. Vse to in pa razvoj na mednarodnem trgu s papirjem so povzročili, da so prišla številna podjetja med „rdeče številke“, se pravi, da delajo z izgubo.

Vendar ta podjetja nimajo dosti alternativ. Rdečih števil se morejo znebiti le po poti spojitve z drugimi podjetji ali po poti ukinitve obratovanja. Pri vsem tem postaja čedalje bolj očitno, da se more naša industrija papirja organizirati le na ravni mednarodnega sodelovanja. Za to potrebo ne govori le primer Arland AG, ki je s pomočjo švicarskega in italijanskega kapitala prebrala svojo strukturno krizo, marveč tudi dejstvo, da drugače naša industrija papirja in lepenke ne bo kos konkurenci Jugoslavije, Madžarske in Romunije.

Da spričo takega položaja industrije papirja njeno osrednje združenje še vedno igra s skritimi kartami, skoraj ni mogoče razumeti. Združenje namreč zavrača potrebo po razvojnem konceptu te industrijske zvrsti, namesto da bi njegovo izdelavo pospeševalo. S tem pa ni ogroženo le mesto Avstrije v mednarodni trgovini s papirjem, marveč v veliki meri tudi naše gozdno gospodarstvo. (bl)

Najsodobnejši računalnik v Sloveniji

Čez nekaj tednov bo v novem Republiškem računskem centru (RRC) v Ljubljani začel obratovati novi računalnik CDC CYBER 70, ki so ga prejšnji teden pripeljali iz Amerike preko Frankfurt na Brnik in od tam s posebnimi kamioni v Ljubljano. Gre za najzmogljivejši računalnik v Jugoslaviji, kajti CYBER 70 sodi med najsodobnejšo tovrstno tehnologijo na svetu.

Kaj pričakujejo od tega računalniškega velikana! Predvsem nov korak v „domači“ tehnološki in miselni revoluciji pri avtomatski obdelavi podatkov. CYBER 70 bo že po nekaj tednih svojega obratovanja zmogel mnogo večji „intelektualni“ napor, kot so ga zmogle z dosedanjimi pripomočki vse generacije slovenskih znanstvenikov, statistikov, ekonomistov in drugih strokovnjakov. Ob vsej tej zmogljivosti pa bo imel računalnik še vedno dovolj velike možnosti za povečanje kapacitete za nove naloge v naslednjem obdobju.

Kako hitro deluje ta mehanizem, pove naslednji „obrobni“ podatek: v eni sami sekundni lahko opravi skoraj milijon seštevanj. Na osnovi posebne konstrukcije računalnika in velikih hitrosti pri prenosu informacij (to je posebnih priključkov) hkrati sprejema iz cele Slovenije bo istočasno izvajal do 14 programov ter v sekundah in minutah reševal najzapletenejše račune, ki bi jih človek celo življenje ne zmogel.

CYBER 70 je izdelan po najsodobnejših zasnovah z večnivojsko spominsko hierarhijo, multiprocesiranjem in multiprogramiranjem. Ta superračunalnik s 650.000 znaki hitrega spomina, ki pa jih je ob razmeroma nizkih stroških mogoče razširiti celo na 20 milijonov znakov, ima dve centralni enoti in 12 vhodno-izhodnih kanalov ter 10 zunanjih procesorjev (majhnih računalnikov).

Republiški računski center v Ljubljani je član uporabniške skupine European Control Data Users Group iz skupine VIM (6000) in ima zato na razpolago ogromno programov iz bibliotek in drugih uporabniških skupin. Za Slovenijo in Slovence predstavlja ta center z novim računalnikom gotovo izredno pridobitev, saj se s tem odpirajo prav takšne tehnološke možnosti, kakršne imajo najbolj razvite države na svetu.

OZN pripravlja karto sveta

V okviru Zruženih narodov se bavijo z velikim načrtom: gre namreč za izdelavo velikanskega zemljevida sveta v razmerju 1:1.000.000. Izdelali naj bi ga v državnih kartografskih ustanovah skupaj s kartografsko sekcijo OZN. To naj bi bil največji in najbolj natančen zemljevid našega planeta, sestavljen iz 1500 delov. In če bi te dele zlepilli, bi dobili velikansko karto, ki bi pokrila celo nogometno igrišče.

Nedvomno bodo to edinstveno zamisel pomagale uresničiti tudi odločitve, ki jih bodo sprejeli na sedanji londonski konferenci. V Londonu se je namreč ta teden začela pod okriljem OZN druga mednarodna konferenca o standardizaciji geografskih pojmov. Trajala bo do konca tega meseca, sodelujejo pa predstavniki in strokovnjaki iz kakih 60 držav sveta, ki so se zbrali, da bi se pogovorili, česa se bodo v prihodnje držali kartografi pri izdelavi zemljevidov sveta.

Med drugim bodo razpravljali o novih imenih za posamezne pomembnejše dele morskega dna, o definicijah geografskih

pojmov za morsko dno, tako za vzpetine, vdolbine, tesni in podobno. Ameriški znanstveniki se na primer zavzemajo za to, da bi izraz „morsko gorovje“ uporabljali za vzpetine na morskem dnu, višje od 1000 metrov.

Največ težav povzročata strokovnjakom standardizacija imen. Znanstveniki morajo določiti standardna imena posameznih krajev, rek, gor in morij v raznih svetovnih jezikih in pisavah, da bi se v bodoče lahko izognili sedanji zmedi.

Na londonski konferenci pa se bodo bavili tudi z imeni za Mesečevo površino ter za doline in gorovja na Marsu in drugih planetih. S tem se že ukvarjajo strokovnjaki treh velikih držav — Amerike, Sovjetske zveze in Britanije.

Torej je razumljivo, da vlada za mednarodno konferenco v Londonu veliko zanimanje med znanstveniki vsega sveta. Kajti ureditev vseh teh vprašanj bo nedvomno precej koristila tudi svetovnemu gospodarstvu, kulturi, prometu in prosveti.

POŠIROKEM SVETU

SANTIAGO — Na konferenci Združenih narodov za trgovino in razvoj (UNCTAD) je bila predložena lista o gospodarskih pravicah in obveznostih držav članic. Obsega pet osnovnih načel: vsaka država ima pravico svobodno razpolagati z naravnimi bogastvom; vse države morajo spoštovati pravico narodov, da sami odločajo o svojem gospodarskem sistemu; vsaka država ima pravico določiti okvire zasebne lastnine, domače ali tuje; tuje družbe, združenja in predstavnstva v drugi državi se ne smejo v nobenem primeru vmešavati v notranje zadeve te države; države uvoznice in izvoznice morajo upoštevati sporazume o urejanju stabilnosti cen za surovine in druge glavne proizvode. Pomembnost te listine, o kateri bo tekla še dolga razprava, primerjajo z deklaracijo o človekovih pravicah.

DUNAJ — Ameriški predsednik Nixon se bo na poti v Moskvo za dva dni ustavil v Avstriji, da se „aklimatizira“ na evropskih tleh ter se pripravi na uradni obisk v Sovjetski zvezi. Med svojim zasebnim obiskom v Avstriji bo Nixon stanoval v gradu Klesheim na Solnograškem, kjer bo imel tudi razgovor s kanclerjem dr. Kreisky. V Solnograd bo prispel Nixon s svojim spremstvom v soboto 20. maja, v ponedeljek 22. maja pa bo nadaljeval pot v Moskvo.

BEOGRAD — Jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito in romunski predsednik Nicolae Ceausescu bosta 16. maja izročila namenu skupni jugoslovansko-romunski hidroenergetski in plovni sistem Djerdap. Na novi hidroelektrarni bosta na „Mostu prijateljstva“ odkrila spominsko ploščo, ki bo simbolizirala prizadevanja obeh držav pri graditvi tega velikega objekta. Velikanska elektrarna Djerdap bo dajala na leto 11 milijard kWh električne energije, ki jo bo proizvajalo po šest turbin na jugoslovanski in romunski strani. Plovni sistem pa obsega plovnice, ki bosta omogočili mnogo hitrejši in večji promet po Donavi. Medtem pa se v Jugoslaviji in Romuniji bavijo že z načrti za izgradnjo nadaljnje elektrarne na Donavi.

LONDON — Pri občinskih volitvah, ki so bile prejšnji teden v Angliji in Walesu, je vladajoča konservativna stranka utrpela občutne izgube. V 342 volilnih okrajih so konservativci izgubili 922 mandatov ter večino v 60 občinah, medtem ko so laburisti pridobili 971 mandatov. Politični operativci menijo, da se v izidu teh volitev zrcali nezadovoljstvo prebivalstva zaradi politike, ki jo vodi konservativna stranka, katera je odpravila že celo vrsto socialnih ugodnosti, ki jih je prej uvedla laburistična stranka.

LJUBLJANA — Predsednik slovenske vlade Stane Kavčič je s svojimi sodelavci te dni na obisku v Zahodni Nemčiji. V deljo je slovenska vladna delegacija odpotovala na Bavarsko, danes in jutri pa bo obiskala še Bremen. Razgovori med predstavniki Slovenije in Bavarske se nanašajo na vprašanja gospodarstva in prometa, za poslovanja slovenskih oz. jugoslovanskih delavcev in šolanja njihovih otrok ter kulturne in znanstvene izmenjave.

DUNAJ — Zahodnonemški kancler Willy Brandt bo v torek 23. maja prispel na uradni obisk v Avstrijo, kjer ga bodo sprejeli zvezni predsednik Jonas, kancler dr. Kreisky in drugi člani vlade ter dunajske občine. Med svojim bivanjem na Dunaju bo kancler Brandt obiskal tudi tamkajšnje nemško veleposlaništvo in nemško trgovsko zbornico, svoj obisk pa bo zaključil z letom na Gradiščansko.

ŽELEZNO — V Železnem je bila prejšnji teden odprta razstava „Gradiščanski Hrvaški hrvaški zgodovinski muzej v Zagrebu. Razstava je bila prvič prikazana leta 1970 v Zagrebu, potem so jo prinesli v hrvaška mesta Karlovac, Rijeka, Zadar, Sibenik, Split, Dubrovnik, Sisak in Nova Gradiška. Zdjaj pa je bila na pobudo gradiščanskega deželnega muzeja prirejena še na Gradiščanskem. Na podlagi izvornih dokumentov prikazuje razstava zgodovino gradiščanskega Hrvaštva ter njihovo neumorno prizadevanje za ohranitev materinega jezika.

LJUBLJANA — Za letošnji dan borca 4. julija bo v bližini Ljubljane osrednja proslava obletnice ustanovitve slovenske partizanske vojske, na kateri se bo predvidoma zbralo več kot 100.000 ljudi iz vseh delov Slovenije. S to priložnostjo bodo proslavili nastanek prvih večjih enot slovenske partizanske vojske, prav tako pa tudi celotno vstajo proti fašizmu in ljudsko revolucijo na slovenskih tleh, ki se je začela z zgodovinskim letu 1941. Na proslavo bodo merjavo povabiti tudi predsednika republiklike maršala Tita.

Prejeli smo v objavo:

Der neuerliche „Kampf“ um Südkärnten

Nun endlich ist es wieder so weit: der Kärntner Heimatdienst bzw. der Abwehrkämpferbund hat wieder einmal Gelegenheit, den „Kampf“ um die ewig bedrohte Heimat aufzunehmen.

Kärnten ist wieder in Gefahr, total slowenisch zu werden, weil man nach siebzehn Jahren Staatsvertrag nun doch die zweisprachigen Aufschriften anbringen wird. Da muß man schon entgegenwirken, meint man im KHD und im Abwehrkämpferbund, und wenn es schon kein Kampf mit den Waffen wird (vielleicht bedauern das einige Kämpfer sogar), so wird es zumindest ein zweiter „geistiger“ Abwehrkampf werden. Heimatdienst und Abwehrkämpferbund kommen sich wieder ungeheuerlich wichtig vor, zu wichtig, doch es findet sich niemand, der ihnen das sagen würde. Man verlangt die Minderheitenfeststellung und lehnt die 20-Prozent-Klausel ab, um statt ihr eine 30-Prozent-Klausel zu fordern usw.

Wie ist das eigentlich mit diesen Forderungen? Woher nimmt sich der KHD und der Abwehrkämpferbund eigentlich das Recht, hier das große Wort zu führen? Mir ist nicht bekannt, daß diese Organisationen ein Mandat zur Vertretung der Bevölkerung inne haben. Trotzdem findet sich niemand, der das einmal klar feststellen würde; im Gegenteil, es scheint fast so, als schenke man diesen Vereinen Gehör und ließe sie aktiv mitentscheiden.

Der KHD und die angeschlossenen Organisationen haben ihre Aufgabe schon längst erfüllt, ganz abgesehen davon, daß diese Organisationen mit jenen von 1918—20 im Geist und Wirkungsbereich nach meiner Ansicht nichts vergleichbares haben, sondern lediglich deren Namen führen. Der heutige KHD ist in meinen Augen nicht mehr als irgendein anderer Verein. Er hat kein Recht, Entscheidungen, die die Bundes- und Landesregierung zu treffen haben, zu diktieren! Mir geht überhaupt nicht ein, was der heutige KHD noch für Aufgaben zu erfüllen hat. Er ist eigentlich überflüssig.

Es bleibt zu hoffen, das sich die Bundes- und Landesregierung hier nicht beirren lassen und ihre Aufgaben allein und unabhängig lösen, weil es sonst niemanden zusteht. Was die von Sames angeführte Stärke des Abwehrkämpferbundes von 6.800 Mitgliedern angeht, so ist meine persönliche Ansicht, daß man nur die 2.000 noch lebenden Abwehrkämpfer anerkennen kann, nicht aber Traditionsträger und unterstützende Mitglieder, die mit den Abwehrkämpfern nie etwas zu tun hatten. Hätte der Abwehrkämpferbund z. B. ein Mitentscheidungsrecht (Vertretung eines Mandates), so wäre es absurd, wenn 2.000 Bürger über die Rechte einer Volksgruppe entscheiden würden.

Herbert Gultenbrunner
Ebenthal

Ob zlatem jubileju

Slovenskega kulturnega društva „Jepa-Baško jezero“

V soboto zvečer bo Slovensko kulturno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah proslavljalo svoj zlati jubilej. S posebno prireditvijo bodo tamkajšnji prosvetaši počastili petdesetletnico svojega društva, ki je — kakor tudi prosvetna društva v drugih krajih — zbiralo in povezovalo naše ljudi v delu za ohranitev slovenskega jezika in slovenske kulture na Koroškem. Spomnili se bodo vseh tistih, ki so zaorali prve brazde ter potem skozi petdesetletij orali njivo domače ljudske prosvete v krajih pod Jeko in okoli Baškega jezera.

Za to priložnost je dolgoletni predsednik jubilarnega društva Otmar Simčič napisal kratek oris društvene zgodovine, ki ga objavljamo v celoti.

Priprave za ustanovitev slovenskega izobraževalnega društva sta vodila g. dr. Josip Ogris, župnik v Ločah, in g. šolski ravnatelj Franc Aichholzer v Dobju. Društvo se je ime novalo po gori Jeki in je bilo leta 1922 vpisano pri okrajnem glavarstvu v Beljaku kot Slovensko izobraževalno društvo „Jepa“ v Pečnici.

Prvi predsednik društva je bil g. Franc Rehsman, pd. Tratnik na Trati v Ledincah. Društvo je z uspehom prirejalo igre pri Hajnžlenu v Ledincah. Kakor piše Rehsman v svojdih spominih, je bil sedež društva potem zaradi nekih nerodnosti prenesen v Loče. Za svoje prireditve na prostem v sadovnjaku pri Zihru v Ločah si je društvo postavilo leseno stavbo, da so bili oder in druge potrebščine za igre vsaj pod streho. Na Zihrovem vrtu je bilo uprizorjenih mnogo iger, med njimi tudi zahtevnejše, kot na primer Deseti brat, Za pravdo in srce, Divji lovec in druge, večinoma ob režiji g. dr. Ogrisa.

Celo desetletje so društveni igralci vedno spet vabili gledalce v Loče. Najboljši igralci so bili navadno tudi najbolj požrtvovalni odborniki. V tem času so vodili društvo Janez Uršič kot predsednik, Slavko Arko kot poslevoedeči predsednik, nadaljnji odborniki pa so bili Joško Trunk, J. Ulbing, Franc Černut, Janko Kargl, Matevž Zelot in drugi.

Po letu 1932 je dobilo društvo na razpolago boljši prostor v tedaj največji dvorani pri Ročičniku v Ratencah. Gostilničarka Neža Pušnik in društveni odbor so sklenili ugodno pogodbo, na podlagi katere je društvo lahko postavilo nov oder v dvorani, pa tudi druge potrebščine so bile premeščene v novi prostor. Tu so poprijele pri prosvetnem delu že mlajše moči. Novi predsednik Franc Pöck si je zadal nalogo, uprizoriti koroško igro „Miklovo Zalo“; in res je tako uspela, da lahko govorimo o novem mejniku v društvenem delovanju.

V tem času je bil osnovan tudi moški pevski zbor, ki ga je sprva vodil g. Sobej, potem g. Mešnik in za njim g. Luka Mikl. Zbor je večkrat nastopal skupaj z maloškimi in brnškimi zborom.

koroškimi Slovenci — znanilci hude ure. Avstrija je izgubila samostojnost. Društvo je po priključitvi bilo samo še na papirju. Leta 1938 je bila v pripravi igra „Vrnitev“. Dovoljenje za igro je „Ortsgruppenleiter“ še dal, toda uro pozneje je prišel k piscu teh vrst na dom in dovoljenje spet preklical.

Tak je bil pravi obraz nacizma. Odborniki so bili drug za drugim vpoklicani k vojakom. Pozneje je sledil razpust slovenskih organizacij. In že so prihajale tudi žalostne vesti o naših fantih: padli so Francje Robič, Jaklnov v Dobju, Alojz Hartman v Dobju in Franc Gailer, pd. Ilčov na Kopanju, Jakob Simčič, Pojecow, in Jakob Simčič, pd. Žiher v Ločah, sta bila pogrešena; nekdanji predsednik Franc Pöck je padel kot partizan v Dobju, njegova mati in brat Hanej pa sta zgubila življenje v koncentracijskem taborišču.

Po drugi svetovni vojni je Slovenska prosvetna zveza obnovila vsa prejšnja krajevna društva, ki so potem spet bolj ali manj zaživela. V Ločah so fantje iz Dobja spet oskrbeli nove kulise, nove zastore in druge potrebščine, kajti po razpustu društva v nacistični dobi je odrski scenarij odvelelo neko nemško društvo za svojo rabo. Starejši idealisti so pomagali z denarnimi sredstvi, vse

potrebno slikanje pa je oskrbel za malo denarja g. Mirko Aichholzer, pd. Rodarjev na Brdi pri Baškem jezeru.

Obnovljeno društveno življenje je otvorila igra „Deseti brat“, ki je bila v Ločah že nekakšna tradicija, saj so jo igrali že pred nastankom društva, še pred letom 1920 pri Pložu v Ločah. Takrat je Jakob Simčič, Pojec v Dobju, igral vlogo Krjavlja tako pristno, da so se tedanji igralci njegovega nastopa vedno spet spominjali. Leta 1946 je to vlogo prav tako posrečeno podal Janez Uršič, druge glavne vloge pa njegovi sovrstniki. Mlajši rod je uprizoril še naslednje igre: Tri sestre, Sina, Revčka Andrejčka in Srenjo. Deloma so gostovali tudi v Ledincah in pri Prangarju v Zmotičah.

Vedno bolj pa se je razmahnil tujski promet. Nastala je potreba, da se preuredi dvorana pri Ročičniku. Odbor je uvidel to potrebo in je

umaknil oder iz prostora, ki nam je bil na razpolago 15 let. Za družabne prireditve pa nam ga Pepca Vrolih tudi naprej vedno radevolje nudi prostor ter za to trajno naklonjenost izrekamo njej in njeni družini iskreno zahvalo.

Za večje, posebno pevske prireditve nam je sedaj na razpolago dvorana v Kulturnem domu, ki ga je bektanjska občina zgradila v Ločah. Tu so že pogosto nastopali društveni pevci pod vodstvom Šimeja Triesniga, večkrat skupaj s kakšnim podjunskim ali rožanskim pevskim zborom. Slovenska prosvetna zveza je poskrbela za številna gostovanja iz drugih koroških krajev in iz matične domovine Slovenije. Ze večkrat smo imeli priložnost poslušati sloviti „Slovenski oktet“ in kamniško „Liro“, gledališke predstave pa iz Trsta, iz Ljubljane (Sentiakobsko gledališče s „Celjskimi grofi“) in iz Kostanjevice (z igro „Miklova Zala“). Bile so te skupine, ki so imele odrske potrebščine s seboj, ker le-teh v Ločah še ni.

Posebno za pevsko udeleževanje je vedno veliko zanimanja in je udeležba pri takih prireditvah najboljša. Gotovo je udeležba dobra tudi zaradi tega, ker so prireditve bolj redke in je zato potreba po duhovni hrani toliko večja. Prav tako je avto olajšal obiskovanje dobrih prireditev iz širše okolice. Svoje k temu pa je nedvomno prispevalo tudi določeno premanjanje začasne dvotirnosti in upati je, da se na področju prosvete docela premaga. To bi bil klic pame-ti.

V ta okvir sodi tudi predlog za razširitev društvenega imena. Na občnem zboru 29. 4. 1971 pri Ročičniku je bil stavljen in soglasno sprejet predlog, da se dosedanjemu imenu „Jepa“ doda še ime „Baško jezero“ in tako se društvo odslej imenuje Slovensko kulturno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah.

P. S. Ta kratki oris društvene zgodovine se ne more ponašati s popolnostjo. Prejšnji zapisnik je bil — kakor toliko drugega — v dobi nasilja uničen in potem napravljen po spominu.

Otmar Simčič

Kulturni teden Alpe-Jadran

Tradicionalno kulturno izmenjavo med tremi sosednjimi deželami — Koroško, Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino — nameravajo postaviti v nekoliko drugačen okvir kot doslej. Gre predvsem za bolj zgoščen spored tozadevnih prireditev, ki naj bi bile izmenoma prirejene vsako leto v eni izmed omenjenih dežel ter bi obsegale gledališko, likovno, glasbeno in filmsko umetnost.

Prvič bo ta poskus narejen letos na Koroškem oz. v Celovcu, in sicer pod naslovom „Kulturni teden Alpe-Jadran“, ki je predviden za čas od 12. do 21. oktobra. Zastopniki treh dežel so se na nedavnem posvetovanju v Vidmu sporazumeli o naslednjem sporedu:

Otvoritev tedna bo v celovškem Mestnem gledališču, kjer bo svečana predstava Mozartove opere „Čarobna piščal“. Iz Slovenije bo takrat gostoval v Celovcu balet Opere SNG z „Labodjim jezerom“ Petra I. Čajkovskega in poseben koncert bo priredila Slovenska filharmonija. Simfonični koncert bosta izvajala orkester in zbor Verdijevega gledališča iz Trsta. Na pevskega področju se bodo koroškimi zborom pridružili tudi pevski zbori iz Slovenije in Furlanije-Juljske krajine. V deželni galeriji bodo

priredili razstavo Antona Mahringerja, prav tako pa bodo razstavljali tudi umetniki iz obeh sosednjih dežel, kateri bosta poleg tega prikazani še z izbranimi kulturnimi filmi. Skupna razstava ljudske umetnosti pa bo povezana s predavanji in folklornim večerom.

Slovenska delegacija je na razgovorih v Vidmu predlagala ustanovitev organizacijskega odbora, ki naj bi skrbel za pripravo takih srečanj v prihodnjih letih in v katerem bi bili predstavniki vseh treh dežel. Na predlog koroških zastopnikov pa naj bi se slovenska in italijanska delegacija zavzeli za to, da bi se predsednika obeh vlad Kavčič in dr. Berzanti med letošnjim kulturnim tednom v Celovcu osebno srečala z deželnim glavarjem Simo.

Kakor kaže omenjeni spored, bo prvi „Kulturni teden Alpe-Jadran“ vsekakor bogat na izbranih kulturno-umetniških manifestacijah, ki naj bi prispevale k nadaljnjemu medsebojnemu spoznavanju, razumevanju in sožitju med narodi treh sosednjih dežel. Prihodnje leto pa je podobna prireditev predvidena v Ljubljani, kjer bo hkrati tudi razstava likovnih umetnikov treh dežel „Intart“.

TONI SVETINA

122

UKANA

DRUGA KNJIGA

Ali poznate zgodovino Anglosasov? Na čem temelji obstoj imperijcev? Konec vojne bo kompromis. Lahko tudi separaten mir ali kdo ve kaj. Tudi če vojno izgubimo, bomo v svetu nasprolji tako kot v prvi vojni dobili več kakor vi, če boste zmagali. Jaz bi rad živel v Nemčiji, ne glede na to, kaj bo z njo.

Zdaj me razumejte, zakaj ne grem z vami in vam skušam samo pomagati ter preprečevati nepotrebne žrtve na obeh straneh. Premalo vas je Slovencev, da bi si lahko dovolili totalno vojno, ki bi lahko privedla do iztrebljenja. Rusov je dvesto milijonov, vas pa še dva ne — pa pomislite, kaj pomenita na tehnični sil, ki oblikujejo svetovno zgodovino! Priznajte, da ni zaželeno ne pri nas ne pri vas. Vodstva hočejo krvi in boj. Posebno tisti, ki sede na varnem v zaledju.

Če vas spustim, ne tvegam dosti. Pravzaprav nič ali zelo malo. Da se zavarujem pri svojih, mi zadostuje papir z vašo izjavo, da ste moj agent. V torbi jo imam, že podpisano. Rad bi poznal tistega, ki bi preverjal, ali gre res za vaš podpis ali ne.

Gorazd je prebledel, potem pa mu je vsa kri planila v obraz:

„To ni pošteno!“

„Saj ne razpravljava o poštenosti! Ne bodite naivni!

To je izjava na papirju, s katero si oficir, ki bi me morda nasledil, lahko obrisuje zadnjico. Na kupe takšnih izjav imam, ki so jih vaši ljudje podpisali v zaporih, pa so vse ničeve. Za naš varnostni urad pa so menica propadle banke. Če bom zavoljo vas v nevarnosti, mi je malenkost ponarediti nekaj poročil z vašo šifro. Vojna je, moj dragi. Svet razpada. Kdo utegne in kdo zna nadzorovati prevezane ljudi?! Vse imajo v rokah močni posamezniki, ki jim nihče ne more blizu, razen še bolj močnih, seveda!

To noč proti jutru bosta z mladeničem, ki sem mu za svoje lastno kritje in vašo varnost podaril življenje, pobegnila. Zvezali vas bodo slabo, odvezala se bosta in izmuznila. Stražar bo streljal, v taborišču bo preplah, in ko se vrnemo, bomo raztrobili, da sta ušla. Da bo bolj verjetno, pojde mož, ki je na straži, za mesec dni v zapor in zadeva bo urejena.“

„Kaj pa, če ne bova ušla?“

„Potem bosta jutri ob sončnem vzhodu ustreljena.“

Gorazd se je zamaknil v umazana tla in molčal. Major pa ga je vprašal:

„Vas skrbi prihodnost? Razmišljate, kako se boste oprali pred svojimi? To prepuščam vam! Lahko poveste resnico ali zgodnico o pobegu. Če sva odkrita, vam ne bodo verjeli ne enega ne drugega. Če ste mož, boste preboleli tudi to. Lastne ljudi boste spoznali tudi z druge, doslej neznanne vam strani. Tudi to je nujno, toda zunaj mojih moči. Živimo v dvajsetem stoletju, kar je korak nazaj, od srednjega veka proti džungli. Lahko se zgodi, da vas bodo pospravili vaši. Krivde, da ste prišli živi iz nemških rok, vam ne bodo nikoli odpustili. Želijo si mučnikov ko kristjani. Toda moje roke so čiste. Fanatik ste! Bral sem vaše zapiske. Verujete v ljudi in v pravico. Če bo vse to res, bom vesel in vam bom čestital. Toda obhaja me resen dvom. Veliko razočaranje vidim v vašem obrazu. Toda

pustiva predvidevanja!“ je preroško končal Wolf in zvedavo tipal po osuplem obrazu nezaupljivega komisarja.

Gorazd je dejal:

„Kaj pa, če se igrate z menoj? In me čaka rafal v hrbet?“

„Imenično razmišljate! Tudi to bi bila možnost, toda mene nevredna. Še vedno sem kljub praksi našega urada pristaš viteške vojne. Lahko mi zaupate.“

„Kljub temu vam ne zaupam! Kaj pa Ana? Poslali ste ji strup!“

„Prav, da ste načeli to vprašanje. Morava se pogovoriti tudi o njej. Našel sem jo v vaših seznamih in prebral nekaj iz zabeležk. Ana...“ je nadaljeval Wolf sentimentalno. „To dekle je moj idol! V partizane so jo spravili moji nasprotniki. Če bi bilo po mojem, bi bila prevajalka pri nas in se ne bi ganila od mene. Bal sem se zanjo, zato je bila mirujoči agent. Nisem je maral izpostavljal. Strup so ji vsilili v kritičnih okoliščinah drugi. Nisem bil sam. Kjer sta dva — tako pri nas kot pri vas — odpovedo osebne koristi. Kadar pa izbiramo glave, vsak izbere najprej svojo. Naj gre k hudiču! Prav nič mi ni do nje. Zvedel sem, kaj vse je počela v hosti. Njeno izgubo lahko nadomestim z desetimi, čeprav težko.“

Gorazd je opazil, da je majorjev glas dobil teman prizvok in so mu oči vzplamele.

„No, kaj je zdaj z njo?“

„Izdal jo je vaš človek. Niso ji dokazali, da je bil strup poslan njej, preskušajo jo in njena usoda je še negotova.“

„Naj bo, kar hoče! Z ženskami so težave... Tudi z gostilničarko... Edino postreči zna, drugače pa je problematična. Ne vem, kako dolgo ji bom še lahko gledal skozi prste. Močno jo obremenujejo! Od nje same je odvisno, ali se bo rešila ali bo končala za rešetkami.“

Praznik naše besede v Kostanjevici

Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici na Krki sodi med tiste kulturne dejavnike v Sloveniji, ki uspešno združuje najvišjo kulturno

dejavnost Slovenije in tudi Jugoslavije. Tistemu, ki pozna Kostanjevico s te strani, ni treba dopovedovati, kaj se v Kostanjevici na kulturnem in umetniškem področju dogaja. Če tu omenimo samo kiparski simpozij Forma viva, ki vsakih nekaj let združuje umetnike z vsega sveta, Lamuovo galerijo in prenavljanje zgodovinskega samostana, potem lahko rečemo, da za Kostanjevico vedo tudi drugod po svetu.

Minulo soboto je bil v Kostanjevici na Krki praznik naše slovenske besede na Koroškem, s katero so se predstavili naši besedni umetniki. Prireditelj je bila v Kulturnem domu, ki je bil že dolgo pred pričetkom zaseden, kar je zgovorno pričalo o širokem zanimanju za slovensko besedo in kulturo na Koroškem med prebivalci v Kostanjevici in okolici. Za naše avtorje je bilo posebno doživetje interpretacija njihovih del po vidnih predstavnikih slovenske gledališke in filmske dejavnosti Štefki Drolčevi in Mihi Balohu, ki sta izmenoma recitirala pesmi in prozo Milke Hartmanove, Valentina Polanška, Florijana Lipuscha, Gustava Januscha, Janka Messnerja in Andreja Kokota. Predstavitelj naših avtorjev je izvedel literarni zgodovinar dr. Matjaž Kmecl, medtem ko je vodstvo prireditve imel v rokah priznani radijski napovedovalec Marjan Kralj. Že imena odličnih interpretov so

zagotavljala, da bo to lep večer. In res: Slišali smo svojo besedo in skoraj nismo verjeli, da je naša, je dejal eden izmed avtorjev po končanem večeru. Tako so bili prijetno presenečeni vsi. Besedo priznanja in pohvale so naši avtorji slišali tudi kasneje, ko so bili na večerji s predstavniki kulturnega in političnega življenja občine Krško. Vsi govorniki so izrazili željo po nadaljnjih takih stikih.

Lep dan so našim gostom priredili tudi v nedeljo, ko so jim razkazali kulturne zanimivosti, kot je kurtuzija Pleterje, kostanjeviški grad in drugo. Seveda pa je bilo lepo doživetje tudi obisk pri znamenitih koreografih Mlakarjevih v Novem mestu ter domača gostija v zidnici pri Jankoviču pod Gorjanci. Zato gre vsem, ki so doprinesli k uspehu tega srečanja, posebno pa predsedniku Dolenjskega kulturnega festivala Ladu Smrekarju, iskrena zahvala.

ZVEZA
KOROŠKIH PARTIZANOV
vabi na

odkritje spomenika PADLIM PARTIZANOM

ki bo v nedeljo 28. maja 1972 ob
14. uri pri Cimpercju na Komlju nad
Pliberkom.

Odbor

Ponižujoča vloga

NEPOBOLJŠLJIVIH NACIONALISTOV

Lani so člani Slovenskega planinskega društva v Celovcu namestili na odcepu od rožanske magistrale proti Kapanju v občini Ledince dvojezičen kazipot z napisom Bleščezca — Rossalm. Namen tega kazipota je bil, da opozori na pravo smer oziroma pot številne planince, domače in tuje ter one iz Slovenije, ki zelo radi obiskujejo karavanško pogorje, zlasti „Kočo nad Arihovo pečjo“, ki se nahaja na Bleščezci in jo je zgradilo Slovensko planinsko društvo v Celovcu. Nekaj mesecev je kazipot služil svojemu namenu, dokler ga niso narodni nestrpneži neke jesenske noči odstranili.

Pred tremi tedni so člani Slovenskega planinskega društva ponovno namestili dvojezični kazipot z istim besedilom. Tokrat pa se je držal samo en teden. Ker je bil novi kazipot dobro pribit na drevo, se ponočnim „Junakom“ ni posrečilo, da bi ga odtrgali, zato so ga razbili (deformirali).

Iz obeh primerov vidimo, kakšni so sadovi dolgoletne gonje proti koroškim Slovincem, ki jo neljijo gotovi krogi, katerim ne gre v račun, da bi prišlo do pomiritev v deželi. Vse tiste, ki še danes razbijajo slovenske oziroma dvojezične napise in skrunijo grobove, pa bo pustil za seboj razvoj, ki gre svojo pot naprej. Samo noč jim še ostane za njihova „Junštva“. Res ponižujoča vloga, ki jo igrajo nepoboljšljivi nacionalisti na Koroškem.

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO BISERNICA V CELOVCU
vabi na predavanja

O NOVEJŠI SLOVENSKE ZGODOVINI

- petek, 12. maja 1972, ob 20. uri
univ. prof. dr. Janko Pleterški: **Doba od 1879 do 1920**
 - petek, 26. maja 1972, ob 20. uri
dr. Tone Zorn: **Doba med obema vojnama**
 - petek, 9. junija 1972, ob 20. uri
univ. prof. dr. Metod Mikuž: **Čas narodnoosvobodilne borbe**
- Predavanja članov ljubljanske univerze bodo ob navedenem času v dijaškem domu v Tarviser Straži 16

Globalnica

Pod vodstvom župana Alberta Sadjaka je imel občinski svet občine Globalnica pred nedavnim sejo, na kateri so razpravljali o izvedbi sklepov v računskem letu 1971 in o bodočih nalogah.

Župan Sadjak je z zadovoljstvom ugotovil, da bo ostala občina v svojih dosedanjih mejah nespremenjena. V preteklem računskem letu je občina dobro gospodarila. Poleg presežka, ki ga je dosegla (53.671 šilingov), je prispevala tudi 600.000 šilingov iz rednega proračuna za gradnjo cest in gasilskega doma, kar je nadaljnji dokaz smotrnega gospodarjenja v občini.

Med številnimi točkami je bil sprejet tudi predlog za izgradnjo športnega igrišča. Dolgoletna želja globaške mladine se bo torej uresničila. Občina je tozadevno vzela v najem 12.700 kvadratnih metrov zemljišča in sklenila 10-letno zakupno pogodbo z lastnikom Wentschejem. Ko bo igrišče dograjeno, se bo na njem poleg športnikov udeleževala tudi ljudskošolska mladina.

Tudi vprašanje prevoza mrtvih so uredili na ta način, da bo v bodoče to delo prevzelo pogrebno podjetje Engelbert Mischitz iz Dobrle vasi. Med nadaljnji važnimi točkami dnevnega reda so razpravljali tudi o partnerstvu z neko belgijsko občino ter o razdelitvi sredstev za pospeševanje kulturne in športne dejavnosti v letu 1972.

BILČOVŠ

Zadnji petek smo v velikem številu spremili na bilčovsko pokopališče Uršijo Sitter, staro 69 let. Prišla je iz Škofjega dvora — Pischeldorf (severovzhodno predmestje Celovca) v našo občino služiti na kmete. V Knežjem dvoru so takrat govorili še pretežno v slovenskem jeziku. Pozneje se je poročila s Primožem Sitterjem, ki je že pred leti umrl, katerega zibelka je tekla v zavednem domu pri Lukiju v Želučah.

S pridnostjo svojih rok sta si postavila v Branči vasi udobno kajžo, kjer se jima je rodilo 7 otrok. Kljub težavam tedanjih dni sta jih vzgojila v zdrave člane naše skupnosti. Ko so otroci dorasli, so se razkropili po svetu s skrbjo za kruh in upanjem v boljše življenje. Rajna vdova je kot rentnerica živela sama v svoji hišici, kjer jo je nenadoma doletel srčni infarkt. Kljub takojšnjemu prevozu v celovško bolnišnico, je bila vsaka pomoč zastoj in je naslednji dan preminula. Prepeljana je bila v Bilčovš, kjer smo jo z vsemi častmi pokopali. Domači pevci prosvetnega društva „Bilka“ so se z žalostinkami poslovili od blage pokojnice.

Rajni materi izrekamo zahvalo, da je ostala zvesta svoji domači slovenski govorici in jo posredovala svoji številni družini. Naj počiva mirno v domači zemlji. Otrokom in sorodnikom izrekamo naše iskreno sožalje.

Slovensko prosvetno društvo
„Bilka“ v Bilčovsu

V a b i l o
na

PROSLAVA MATERINSKEGA DNEVA

v nedeljo 14. maja 1972 ob
1/23. uri popoldne in ob 8. uri
zvečer v dvorani pri Miklavžu
v Bilčovsu.

Mamice in vse, ki jih imate
radi, priručno vabi odbor

Dr. Joško Tischler

SEDEMESETLETNIK

V ponedeljek 8. maja je predsednik Narodnega sveta koroških Slovincer dvorni svetnik dr. Joško Tischler praznoval svojo sedemdesetletnico. Njegovo delovanje za slovenski življenjski na Koroškem nam nalaga prijetno dolžnost, da se ga ob tej priložnosti spomnimo.

Rodil se je v Kamnu pri Tinjah, kjer je tudi obiskoval ljudsko šolo. Gimnazijo je obiskoval v Celovcu in Kranju, univerzo pa na Dunaju, kjer je leta 1927 promoviral za doktorja filozofije. Od leta 1928 naprej je služboval kot profesor na več službenih mestih Koroške in Štajerske. Po kratki prisilni službeni prekinitvi je bil za časa nacizma premeščen v Bregenz, kjer je poučeval na tamkajšnji gimnaziji do konca vojne. Po vrnitvi na Koroško je poučeval od leta 1945 do leta 1957 na realki v Celovcu. Po ustanovitvi slovenske gimnazije, za katero ima največ zaslug, je postal leta 1957 njen ravnatelj, katero funkcijo je izpolnjeval do svoje upokojitve leta 1967. Leta 1949 je ustanovil Narodni svet koroških Slovincer in bil njegov predsednik do leta 1960, letos pa je bil ponovno izvoljen za predsednika.

Dr. Tischler je v borbi za naše narodnostne pravice stal vsa leta v sprednjih vrstah in vztrajno sodeloval v prizadevanjih za naše narodno in kulturno uveljavljanje. Svoje čestitke izrekamo z iskreno željo, da bi še naprej s svojimi dolgoletnimi izkušnjami oplajal naša skupna prizadevanja v korist slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem!

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA

Wolf je nalil še vsakemu čašico ruma. „Popijva še to na zdravje obeh!“

Gorazd je nagnil z mešanimi občutki poraženca in zmagovalca, z upanjem in strahom pred prihodnostjo, ki je bila tako temna in nerazumljiva kakor tigrovski lesk majorjevih oči.

Major je stopil pred vrata ter poklical stražarja in tolmača. Preden je ta prišel, mu je razrahljal na rokah vezi.

Vstopil je Pewalek. Ko je stražar odpeljal Gorazda, je major dejal:

„No, ali ste si pretegnili krake? Naložite na ogenj, ali ne vidite, da nama že ugaša? Pristavite kavo in konservo z mesom.“

„Da, gospod major!“ se je vdano sukal Pewalek okoli ognja.

„Čemu ste tako plahi, fant, saj opletate okoli mene kakor vešča? Ne maram plahih ljudi. Potuhnjeni so in zahrbtni. Ali ni čudno? Sicer ste prijeten človek, ki zavidljivo izpolnjuje svoje dolžnosti, vendar se mi večkrat kar sama vsiljuje misel, da ste komunistični špijon. Ljudje vaše vrste so jako dojemljivi za tak posel.“

Pewalek se je skušal neprisiljeno zasmejati. Izjemoma je pozabil ponoviti „da, gospod major“, ko je rekel:

„Vi me spravljate s svojimi šalami v dobro voljo, gospod major.“

„Glejte, da vas ne bom nekoč v slabo!“

„Brez skrbi, gospod major! Vse, kar vem o komunizmu, je plod vaših zaslizevanj in teorij, ki mi jih razlagate.“

„Pa pustiva šale, Pewalek! Pokličite mi še drugega klienta, ob njem vas bom potreboval kot tolmača.“

Čez nekaj časa je stražar prignal visokega in tršatega fanta. Wolf ga je pustil stati. Nekaj časa ga je ogledoval,

kot bi dvomil, če se ni prenaglil pri izbiri, potem pa je ostro dejal:

„Midva sva pravzaprav že dogovorjena. Še enkrat vam povem: če ne boste delali za nas, kot sva se domenila, bodo izginili s sveta vaša žena z otrokom, mati, oče in vsi sorodniki, ki jih bomo dosegli! Izgubili boste tudi kmetijo. Če nas prevarate, vas bomo izkopali iz zemlje in vam živemu odrli kožo! Glejte, da ne izdaste komisarja! Čeprav je naš človek, se ne povezuje z njim. On je zame vreden več kakor vi. Če vas bodo trdo prijemali, vztrajajte pri svojem. Drug drugemu bosta pomagala samo v skrajni potrebi, ki jo bo naznačil on in nikoli vi. Za vsak primer: če bi klonil on, ne priznajte svoje naloge!“

Nato mu je na kratko še enkrat podrobno predočil, kako naj ugrabi Ano, in mu zabičal, naj se ne prenagli. Če mu bo uspelo, bo lahko ostal doma ali odšel na delo v rajh, če pa bi bil rajši na varnem, se bo lahko priključil belim.

Spoznamela sta se, da bodo napravili tako, ko da so ga ujeli in poslali v taborišče, da bo imela družina mir.

14

Gorazd je nestrpno čakal, da se bo Nac vrnil z zaslizanja. Novica, da bosta skupaj pobegnila, mu je vzbujala vrsto vprašanj. Želja, da bi živel in dočakal zmago, v katero je neomajno verjel in trpel zanjo v zaporih v stari državi, je bila večja kot predsodki.

Na njegovo začudenje se je Nac hitro vrnil. Iz tega je sklepal, da ni časa za kakšne večje kombinacije.

„Kakšno nalogo imaš?“ ga je vprašal brez ovinkov, ko je sedel k njemu v kot.

„Ne vem, če naju nimajo za norca,“ je dejal Nac.

„Mene bodo spustili zavoljo tebe, da ti bodo partizani

verjeli, da sva pobegnila. Major je dober človek in pravi da pomaga našim, kjer le more.“

„Drugega nič?“ je sumljivo vprašal Gorazd.

„Nič! Kar sta imela vidva, mi je malo mar. Častno besedo dam, da ne bom zinil niti besedice. Rekel bom, da sva se odvezala, zlezla skozi luknjo na pod in pobegnila. Važno je, da sva si ohranila življenje.“

„Kaj pa, če naju zunaj počijo?“

„Vseeno bo bolje kot pri smreki.“

Gorazd je vstal in si pretegnil roke. Čeprav ga je bolelo, je prostost rok dojel kot nenavadno življenjsko radost. Razvezal se je tudi Nac. Vzpela sta se na jasli in otipala pokrov, ki ni bil pritrjen.

Gorazd ga je z Nacovo pomočjo odrinil in zlezal skozi štirikotno luknjo. S težavo je pretaknil skoznjo svoje pretepeno telo in pomagal izvleči še Naca.

Zabliskalo se je in zagledala sta temno odprtino. Tja morata! Dež je močno štrpotal po škodlah in utišal njune korake, ko sta se bližala odprtini. Stražar je bil pod kom pom, ogrnjen s šotorko. Gorazd je zamikal, da bi izdrl kol, ga kresnil in mu vzel orožje. Toda preveč je bil nezaupljiv do Wolfove dobrodušnosti, zato ni tvegala.

Drug za drugim sta se pognala skozi odprtino in jo ubrala proti gozdu v smeri, kot je bil naročil major. Za njima je odjeknil rafal, toda krogle jima niso žvižgale okoli glav. Kmalu zatem, ko nista še pritekla do gozda, so začeli streljati tudi druge. Ko se je Gorazd spet znašel v gozdni temini, mu je bilo, kot bi se znova rodil. To ravstvo je občutil kot nagonsko radost, da še obstaja, in kot tesnobo pred temno zaveso drevja in skalovja, proti kateremu je tekel. Na planini se je utiril roj raket. Zalajale so težke strojnice in svetleči se izstrelki so prepredli temo. Med drevjem se je spotaknil in padel. Tipal je po tleh in

Iz pestre dejavnosti

Kluba slovenskih študentov na Dunaju

Precejšnje število slovenskih študentov se je odzvalo vabilu Kluba slovenskih študentov na predavanje univerzitetnega profesorja dr. Janka Pleterskega, ki je v petek 14. aprila v klubskem prostoru predaval o socialni demokraciji in nacionalnem vprašanju na Koroškem od plebiscita do novejšega časa. Predsednik Vinko Wieser je v kratkih uvodnih besedah predstavil prof. Pleterskega kot najboljšega poznavalca novejših zgodovine koroških Slovencev. Posebej je opozoril na njegovo knjigo „Narodna in politična zavest na Koroškem“, ki je bila tudi podlaga za delovni krožek v zimskem semestru 1971/72.

V svojem predavanju je dr. Pleterski na kratko orisal vlogo socialne demokracije med plebiscitnim bojem, ki je v omenjenem obdobju s svojim delovanjem zagotovila avstrijsko zmago. Čeprav je bila socialnodemokratska stranka že tedaj v službi nemškega meščanstva, je v svoji agitaciji med koroškimi Slovenci apelirala na njihovo razredno zavest in jim obljubljala, da bodo v socialistični Avstriji dobili vse pravice, ki jim gre. Da je takšna agitacija zalegla, so dokazale rdeče zastave, ki so jih izobesili boroveljski delavci, ko so zvedeli za izid plebiscita.

Da pa socialnodemokratski stranki nikdar ni šlo za zmago socializma, kaže njeno delovanje v letih po plebiscitu vse do danes. V prvem desetletju po plebiscitu je za koroško socialnodemokratsko stranko značilna njena labilnost v zadržanju do nacionalističnih ekscesov koroškega Heimatbunda. Sicer se je z verbalnim radikalizmom do

leta 1930 distancirala od desetoktobrskih proslav, vendar se v svojem odnosu do koroških Slovencev nikoli ni bistveno razlikovala od nemških meščanskih strank. To velja zlasti za domenjeni bojkot vseh nemških strank proti slovenski frakciji v deželnem zboru; čeprav so bili Slovenci pripravljeni na sodelovanje s socialnimi demokrati, so le-ti to odklonili (na sodelovanje s krščanskimi demokrati ali z liberalci pa sploh ni bilo mogoče misliti).

Vse to je seveda treba videti v sklopu s politiko avstrijske socialne demokracije in s tako imenovanim avstromarksizmom Bauerja in Rennerja. V tem času je nastala tudi teorija tako imenovane kulturne avtonomije, v glavnem delo Otta Bauerja in vidi v nacionalnem problemu zgolj kulturni in ne tudi političnega in socialnega problema. To politiko pa je treba videti v sklopu z velenemško politiko Rennerja, ki je kot vodilen funkcionar avstrijskih socialdemokratov leta

1938 navdušeno pozdravil priključitev Avstrije k nacistični Nemčiji.

Po drugi svetovni vojni imajo na Koroškem spet svojstven razvoj. V Celovcu se je predaja deželne vlade izvršila po legalni poti in se je pravzaprav spremenilo le ime stranke. V času zasedbe Avstrije so socialisti spet obljubljali, da bodo poskrbeli za enakopravnost nemških sodeželanov. Res so jim tudi dali nekaj pravic, vendar so te pravice po podpisu državne pogodbe spet odpravili.

Predavanju je sledila živahna diskusija. Naslednjega dne pa se je dr. Pleterski razgovarjal še s sodelavci delovnega krožka in obravnaval z njimi razna vprašanja v zvezi s svojo knjigo „Narodna in politična zavest na Koroškem“.

V petek 21. aprila pa je v klubu predaval študent ekonomije Fadel Mulla-Khalil, ki je govoril o kurdskem vprašanju. Z njim so prišli v klub tudi nekateri kurdski študenti, s katerimi se je po predavanju razvila živahna diskusija. Kurdski problem je v marsičem podoben slovenskemu, kajti tudi kurdski narod je razdeljen na več držav. Danes živijo Kurdi v Turčiji, Iraku, Siriji in Sovjetski zvezi. Edinole v Sovjetski zvezi uživajo vse politične in kulturne pravice, ki jim gre; najslabši pa je njihov položaj v Turčiji, kjer z ameriško pomočjo vlada fašistični režim, ki zatira Kurde ne samo socialno, kot tudi druge državljanke, marveč poleg tega še nacionalno. Kurdski delavci in kmetje so začeli z oboroženim bojem proti skupnemu zatiralcu. Cilj Kurdov je ustanovitev lastne demokratične države.

Tekom aprila so se v klubu spet sestajali tudi razni delovni krožki. Eden na novo obravnava Pleterskega knjigo, ker je poznanje zgodovine koroških Slovencev neobhodno potrebno za narodno-politično delovanje in ker nam slovenska gimnazija te zgodovine ni posredovala. Manjše skupine predelujejo zgodovino raznih političnih strank in orientacij ter delavskega gibanja od konca prve svetovne vojne naprej. Filozofsko-teološki delovni krožek obravnava knjigo „Einführung in das Christentum“. Z vajami pa je začel tudi klubski pevski zbor.

Franci Zwittler ml.
časnikarski referent

VLADIMIR KLEMENČIČ — PAYLE APOVNIK:

13

ZDRUŽEVANJE OBČIN

na dvojezičnem ozemlju Južne Koroške
v luči manjšinske problematike

Vsekakor bodo morali biti naši odborniki v novih občinah boljše informirani in pripravljeni na svoje naloge. Pa tudi sedanji krajevni zastopniki (Ortsvertreter) v smislu člena 65 koroškega občinskega zakona bodo imeli v bodoče večjo odgovornost, ker bo v novih, večjih občinah več od centra „odmaknjenih“ predelov občine. Tukaj bi bilo vredno razmišljati o spremembi občinskega zakona, ki bo potrebna že zaradi zvišanja števila odbornikov, s katero bi dali krajevnim zastopnikom več pravic, kot jih imajo sedaj, torej ne samo pravico predlaganja in še to samo po zahtevi župana. Morda bi bilo mogoče spremeniti zakon v toliko, da bi občinski svet moral — in ne samo mogel — postaviti krajevne zastopnike, ali da bi bili le-ti izvoljeni pri splošnih občinskih volitvah in bi imeli pravico biti navzoči pri sejah občinskega sveta ter predlagati tam potrebne ukrepe za svoje območje. To pa seveda ne pomeni, da bi se morali Slovenci v novih občinah zadovoljiti s krajevnimi zastopniki namesto občinskih odbornikov, temveč le-tim samo v pomoč.

Očitno je, da se bodo slovenski občinski odborniki v novih občinah težje uveljavili in da bo težje doseči po občinskem zakonu zahtevane večine v občinskem svetu; vendar v tem ni mogoče videti neposrednega pravnega posega v pravice narodne skupnosti, saj ne spreminjajo (formalno!) zakonov, ki ščitijo narodno skupnost. Nedvomno pa bo združevanje občin otežilo uveljavljanje narodnostnih pravic na občinski ravni, ker je pogoj za uveljavljanje teh pravic v pravnih oblikah sklepov občinskega sveta, odločb in uredb občinskih organov politična moč Slovencev ali Slovencev naklonjenih v odločilnih organih občine. V tej luči pa je združevanje občin, ki se ne bi oziralo na etnični sestav prebivalstva, v nasprotju s členom 7 državne pogodbe 1955, ker poslabša pogoje za uveljavljanje narodnostnih pravic. Zgolj formalna veljavnost zakonskih določb v zaščito narodnostne skupnosti (katerih združevanje občin ne bo spremenilo) ni nobeno jamstvo za obstoj narodnostne skupnosti, če zakonodajalec, bodisi zvezni ali deželni, s spremembo obstoječih zakonov ali z novimi zakoni dejansko poslabša pogoje za uveljavljanje narodnostnih pravic.

ZAKLJUČEK

Občinska reforma je regionalno-prostorski problem, kjer je že samo reformo narekoval družbeno ekonomski razvoj. Nove socialne razmere zahtevajo novo organizacijo prostora. Uresničitev novih regionalno planskih konceptov pa bi, kakor ugotavlja eden od vodilnih strokovnjakov regionalnega planiranja na Bavarskem, Karl Ruppert, ostalo nepopolno delo, če ne bi upoštevali komponent uprave. To pomeni, da je občinska reforma tudi pravni problem.

Reforma, o kateri je bilo govora v tej razpravi, se odvija v specifičnih razmerah dvojezičnega ozemlja, kjer je slovenski narodnostni skupnosti zakonito zagotovljena enakopravnost. S splošnim pravnim problemom občinske reforme pridejo torej še posebni problemi manjšinskega prava. Obstoj in ustavnopravna zaščita slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem obvezujeta tudi deželnega zakonodajalca, ki ne sme s katerim koli zakonom izvotliti vsebine zveznih ali deželnih norm, ki ščitijo narodnostno skupnost.

Zato smo mnenja, da bi morala koroška deželna vlada pri pripravah tako občinske kot tudi šolske reforme pritegniti obe osrednji politični organizaciji koroških Slovencev in jima omogočiti konstruktivno sodelovanje ter tudi upoštevati njih izkušnje ob izvedbi teh reform.

Naj bo za zaključek naveden lepo zvečen stavek iz študije urada koroške deželne vlade o novi ureditvi občinske strukture na Koroškem od marca 1971:

„V ospredju vseh razmišljanj o spremembi občinske strukture mora biti, kakor pri vseh političnih predurkih, človek. To pomeni, da naj bo vsaka sprememba strukture občine v prizadetem območju živim ljudem v prid.“

Ob analizi pristopanja koroške deželne vlade k občinski reformi na Koroškem pa se zdi, da je bil ravno ta človek, predvsem slovenski, prezrt.

Bergova galerija v Pliberku

V SLUŽBI ZBLIŽEVANJA MED NARODI

Kot začetek novega obdobja v kulturnem in družbenem življenju Pliberka je župan inž. Kristan minulo nedeljo imenoval ponovno otvoritev Bergove galerije. In res je bila otvoritvena slavnost mogočna manifestacija, ki je pričala o zanimanju širokih ljudskih plasti za umetnika, ki je znal prislunhiti utripom dežele in njenih prebivalcev.

Otvoritve so se udeležili mnogi predstavniki, med njimi deželni glavar Sima, ki je v svojem govoru poudaril, da na južnem Koroškem že skozi generacije živita eden poleg drugega dva naroda, kar nalaga danes obveznost, da se priznamo k tej poti prijateljstva in človečanstva. Posebej je omenil tozadevni prispevek umetnika, prof. dr. Berga, ki je bistveno prispeval k temu, da se je razvilo spoštovanje med ljudmi južne Koroške. V istem smislu je govoril tudi vodja galerije Stöckl, ki je naglasil, da je dr. Berg v svojih slikah zajel bistvo slovenskih deželanov in igra zato njegova umetnost važno posredniško vlogo, medtem ko je Bergova galerija v Pliberku nadregionalnega pomena v službi zblíževanja med narodi.

V duhu takega zblíževanja med narodi je potekala tudi otvoritvena svečanost, saj so se udeležili številni pripadniki obeh narodov, župan Kristan in župnik Kulmež pa sta goste pozdravila v obeh dež. jeziki.

Posebno doživetje za vse udeležence pa je bil nedvomno ogled razstavljenih del prof. dr. Berga, ki je osebno vodil skozi razstavo. Galerija je bila v primerjavi s prvotno ureditvijo pred leti še bistveno razširjena ter bo zdaj kot stalna ureditev prav gotovo uspešno opravljala svojo nalogo.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

začutil sveže skopano prst. Bili so grobovi ustreljenih. Po hrbtu ga je zmrazilo in bežal je naprej.

„Kje si, Naci? Nekaj časa je še videl za seboj senco, potem pa se je izgubila. Naca ni bilo nikjer. Gozd je molčal. „Naj gre k hudiču, če se me ne drži... Kaj pa, če ga namenoma niso ustrelili? Ali pa se je izgubil, ko je noč tako gosta, da lahko samo tipaš...“

Z neba je lilo, da je bil kmalu premočen do kože. Hlad mu je pil moči. Njegov korak je bil vse bolj počasen in oklevajoč. Tu in tam si je odpočil in objel zemljo. Bil je sam, grozotno sam sredi neznanega gozda, toda imel je neuklonljivo voljo, odvreči se čim dlje od prekletega kraja ponovnega rojstva. Nekaj časa je lezel v hrib, potem vzdolž pobočja. Navdajal ga je občutek ranjene živali, ki se skuša skriti.

Kadar je počival, je legel na tla in lovil v usta kaplje z drevja. Izgubil je že skoraj vse moči, ko se je zavedel, da je njegovo početje nespametno. V temni noči ne more najti poti, ker bi ga vsaka lahko pripeljala spet do Nemcev...

Če bi imel vžigalice, bi zakuril. Toda Wolf mu je pustil le golo življenje. Če bi imel vsaj žepni nož, pa bi se počutil močnejšega. Preostalo mu ni drugega, ko da je poiskal staro smreko in se zavlekel v zavetje njenih vej. Nalomil je nekaj vejic, jih nanosil v kotanjo in obležal kakor ubit.

Proti jutru je začel pihati mrzel veter in dež je ponehal. Drhtel je od mraza in začel razmišljati, kaj naj počne s podarjenim življenjem. Ni vedel, kaj bo izjavil. Sam pri sebi je bil prepričan, da ga je Wolf spustil samo zato, ker si hoče pri vodstvu gibanja spet pridobiti zaupanje, da bi ga nehali zasledovati in mu streči po življenju.

Ker se ni mogel odločiti, kaj bo povedal, je sklenil, da na to ne bo več mislil in da bo povedal resnico.

S pogansko pobožnostjo je čakal svetlobo, ki je komaj zaznavno lila s hladnega neba med drevje. Začuden je strmel v jutranji gozd, ki se mu je zdel lep kot nikoli dotlej. Ugotovil je, da nista niti dve drevesi enaki, čeprav sta si podobni. Kaj šele ljudje? Kako malo vemo drug o drugemu, čeprav mislimo, da se poznamo.

V tišino so padale redke kaplje. Oglasile so se prve ptice. Prislunhli je prastari pesmi življenja, ki je oživljala dan. Obe roki si je položil na čelo in začutil presekano kožo. Jedka bolečina, ki je peknila telo, mu je prehajala v dušo. Vprašal se je, ali res živi ali samo sanja. V želodcu je čutil krče, v ustih pa grenkobo. Med pličjim žvrgolenjem je zaslišal šumenje listja in pokanje vejic. Napeto je gledal. „Razrahljani živci,“ je pomislil, „ali pa res kaj prihaja.“ Če ga dobijo Nemci, ga lahko ustrelje, preden bi zinil...

Dvignil se je na komolce. Obdajal ga je visok gozd. Mokra debla so se skrivnostno svetlikala. Šumenje pa je prihajalo iz mladja. Vejevje se je zganilo, srnjak je stopil na plano, si otresel rdečkasto dlako in dvignil mokri smrček. Močno rogovje se mu je blestelo. Nagnil je glavo, napel vrat in začel z roglji klestiti smrečico.

V Gorazdu so njegovi bojoviti gibi zbudili novo moč. Boriti se — to je življenje, je pomislil. Potem je zavela iz doline sapa. Srnjak ga je zavohal, nekajkrat togotno udaril z nogo, zabokal in izginil.

Gorazd se je pobral. Zbral je vse moči in voljo. Pobral je vejo in se oprl nanjo. Gozd mu je bil še vedno neznan, a vendar prijatelj. Jelovica je grobo molčala. Napotil se je proti zahodni strani neba, kjer je slutil svoje.

15

Dan s svetlo modrim obokom neba in sončnimi pra-

meni med drevjem je spravil na noge tudi Drenov bataljon. Bohinjski kmetje in drvarji so se prepirali, kje so. Vsi drugi so vedeli samo to, da so nekje na Jelovici. V mraku so izgubili stik s sovražnikom. Na povelje divizijskega štaba so se umikali proti bohinjskim goram. Treba je bilo ustvariti vtis, da je divizija zapustila Jelovico.

V deževni noči so se kljub dobrim domačim vodnikom izgubili. Ko je Dren ugotovil, da ne vedo ne kod ne kam, so zavili na prvo vzpetino in tam prespali. Vso noč so prezebali, ker je bilo prepovedano kuriti ognje.

Da bi se prepričali, kdo ima prav, je Dren ukazal, naj mlad drvar, ki je dobro poznal Jelovico, zleze na visoko smreko in se skuša razgledati. Ugotovili so, da so nekje med Bohinjko in Pečano. Bataljon se je zvrstil v kolono in se napotil proti zahodu. Primožev vod je bil v predhodnici in z njim Vojko. Nanje se je Dren zanesel, da jih Nemci, če bi silili iz Bohinja, ne bodo presenetili. Hodili so že celo uro, ko je izvidnica dala znak za nevarnost. Vsi so poplegli.

Primožev vod je zavzel položaj ob kotanji, kjer je po stezi prihajala kolona. Primož in Vojko sta bila presenečena, ko sta zagledala Bliska, Melito in druge.

„Stoj!“ je zarjul Vojko. Popadali so, kot bi jih pokosil mitraljez.

„Kdo je?“

„Partizani.“

„Partizani naprej, drugi stojte!“

Izmed obveščevalcev se ni nihče dvignil. Blisk pa je zavpil:

„Kdo ste? Katera enota?“

„Prešernova brigada!“

Ker nezaupljivi Blisk še ni dvignil glave, je Primož vstal in viknil:

„Mi smo! Od kdaj se pa nas tako bojite?“

Šešli so se na grebenu in se nasmejali. Blisk pa je go-

Otrokov denar

Ko otrok prične hoditi v šolo, se moramo zavedati, da postaja samostojen in ne smemo misliti, da ga bomo, če se nas bo čimdlje držal za krilo, pravilno pripravili za življenje. Skušajmo ga navaditi tudi na ravnanje in gospodarjenje z denarjem.

Pravilno bi bilo, če bi otroku dajali vsake teden določeno vsotico, s katero si bo plačal v šoli malico in da mu bo ostala malenkost, ki jo bo porabil za nakup novega svinčnika, zvezka ali za obisk kino predstave. Prav je seveda, da ga od vsega začetka učite varčevanja, zato mu podate za rojstni dan hranilnik, mu razložite, da si lahko tako prihrani denar za približke v počitnicah ali za nakup knjig. Starejši otroci naj si vse izdatke zapisujejo, saj se bodo tako najlažje navadili ravnanja z denarjem. Ne bodo si belili glave, kam je izginil denar in tudi vi boste vedeli, če je otrok z njim prav ravnal.

Ni pametno, da razvadate otroka in mu dajete denar vedno, kadar zanj prosijo, zakaj tako si bo otrok ustvaril mnenje, da si lahko vse privoščijo, saj mamica in očka vedno ugodita prošnji. Zato bo začel denar razmetavati in ga ne bo cenil. Če pa bo otrok vedel, s kakšno vsoto razpolaga, bo svoje izdatke in želje temu primerno prilagodil in se naučil z denarjem pravilno ravnati.

Če kadite . . .

- Nikoli ne prižgite cigarete v družbi, ne da bi jih prej ponudili drugim.
- Ne kadite med plesom.
- Ne kadite, kadar se pogovarjate s starejšo osebo, ki ne kadi.
- Ne kadite, če so vam roke zasedene s kakšnim drugim opravilom.
- Žene ne smejo nikoli kaditi na cesti.
- Ne kadite za mizo med dvema obroki.
- Cigaretu si smete prižgati na koncu kosila ali večerje, ko so vam že postregli s kavo ali z drugimi pijačami.
- Pazite, da ne stresate pepela na preprogo ali namizni prt, pač pa najdite pravočasno prvi pepelnik.
- Nikoli ne ugasnite ob lesen predmet.

ZAPRTOST

Ljudje pogosto tožijo o zaprtosti. Navadno ne gre za bolezensko stanje. Njihova zaprtost traja leta in leta. Nekateri se na zaprtost navadajo in ne mislijo dosti nanjo, kljub temu da jim dela težave. Drugi pa nenehno razmišljajo, vodijo evidenco o svoji stolici in ta jim je prva v mislih zjutraj in zadnja zvečer. V nenehni skrbi za pravilno odvajanje postanejo nervozni, pedantni in včasih za okolico nemogoči.

Za pravilno delovanje črevesja in redno odvajanje mora biti črevo zdravo in mora pravilno reagirati na živčne draž-

ljaje, ki urejajo delovanje črevesja. Poleg tega pa regulirajo odvajanje še pravilna prehrana, telesno gibanje in različni pogojni refleksi, ki si jih človek v življenju pridobi.

Nekaj nasvetov za tiste, ki trpijo za zaprtostjo:

- črevo je treba navaditi na praznjenje ob določenem času, najbolje zjutraj;
- zjutraj se nam ne sme nikoli muditi v službo in zaradi tega zanemarjati jutranje stolice;
- tisti, ki so zjutraj zaprti, naj zato bolj zgodaj vstanejo, da imajo dovolj časa, da mirno

sedijo v stranišču, če je treba tudi s časnikom ali cigareto v roki;

- na tešče popijte kozarec vode;
- zajtrkujte v miru, ne da bi gledali na uro, kako pozni ste že;
- jejte hrano, ki vsebuje mnogo neprebavljivih ostankov (otrobov, celuloze): črni kruh, sadje, zelenjavo, solato;
- dosti se gibajte doma in zunaj doma;
- vsak dražljaj na blato izkoristite, pa čeprav je to sredi dela.

Kaj moramo vedeti o jajcih

Kako stara so jajca, lahko ugotovimo, če jim damo v raztopino 125 g soli v pol litra vode. Čim starejša je jajca, tem više bo splavalo v vodi. Sveža jajca bodo obležala na dnu.

Počena jajca lahko skuhamo, ne da bi kaj steklo iz njih, če jih tesno zavijemo v svilen papir in dodamo pred kuhanjem vodi žličko soli. Če pa so jajca počila med kuhanjem, ne bodo iztekla, če bomo kanili v vodo nekaj kisa.

Kako lahko na zunaj ločimo surovo jajce od kuhanega? Obe zavrtimo na mizi okoli podolžne osi. Surovo jajce se bo mnogo prej ustavilo kot kuhano, kajti gibljive notranje sestavine surovega jajca nudijo pri vrtenju večji upor kot skuhan beljak ali rumenjak.

Jajca, ki smo jih namenili za vlaganje, morajo biti popolnoma sveža in čista in ne smejo imeti nobenih razpok ali zarež.

Najprimernejši čas za vlaganje jajc je od začetka aprila do srede maja. Poznejša jajca se ne držijo več dobro. Če zamudimo ta čas, je bolje počakati na avgustova jajca.

Preden vložena jajca kuhamo, jih moramo z iglo zgoraj in spodaj preluknjati, sicer bodo počila.

Jajca z atohlim duhom bodo spet uporabna, če jih bomo raztepli na ploskem krožniku in pustili nekaj ur na svežem zraku.

Jajca ostanejo sveža več tednov, če jih zdrgnemo s kožo prekajene slanine.

Zmrznjena jajca namočimo v hladnem prostoru v mrzlo vodo. Potem jih moramo takoj porabiti za testenine ali močnate jedi. Kuhanje ni priporočljivo.

Jajca, ki jih hočemo vmešati v juhe, mlečne jedi ali enolončnice, se ne bodo sesirila, če jih prej razvrkljamo z malo mrzle vode. Če bomo odbro mešali, bo jed čisto gladka.

Rumenjak lahko brez skrbi spravimo za nekaj dni, če nalijemo v skodelico previdno toliko vode, da je ves pokrit.

Če se nam iz beljakov noče narediti lep sneg, dodamo nekaj kapljic limonovega soka in sneg bo hitro trd. Tudi pol žličke sladkorja v prahu položaj zelo izboljša. Če hočemo narediti sneg iz vloženi jajc, dodamo na tri jajca žličko mrzle vode, ki jo rahlo solimo.

Če potrebujemo od jajca samo beljak, naredimo z iglo na obeh koncih drobne luknjice in beljak iztremo. Rumenski ostane zaradi svoje kožice nepoškodovan v lupini in vzdrži sveže še precej časa.

Beljak bomo zelo lepo ločili od rumenjaka, če jajce ubijemo v lijak nad posodo, v kateri nameravamo beljak shraniti. Rumenski bo ostal v lijaku, beljak pa bo stekel v posodo.

Jajčne lupine so zelo dobro čistilno sredstvo za steklene vaze, vrče in steklenice. Zdrobljene lupine damo s toplo vodo v steklenico, večkrat dobro pretresemo in potem posode temeljito izplaknemo.

POSKUSITE

MEŠANI RAŽNJIČI

Za 30 ražnjic: ¼ kg tolačjih jeter, 40 dkg slanina, ¼ kd ovčjega stegna, ¼ kg tolačjih ledvic, ¼ kg svinine, ½ kg šalotk, 35 dkg šampinjnov, limonin sok, olje, sol in poper po valji.

Vse meso narežemo na enako velike kocke, šalotke olupimo, klobuke šampinjonov operemo v vodi, ki ji popre dodamo nekaj limoninega soka. Na vsako palčko nataknemo najprej košček slanine, nato menjajo košček mesa, šalotko, košček mesa, klobuk šampinjona in na koncu spot košček slanine. Ražnjice pečemo na žaru. Kdor ljubi pikantno, naj jih med pečenjem maže z mešanico olja, soli in popra.

OVČJE STEGNO NA ŽARU

Ovčje stegno, gorčica, hren, 2 do 3 stroki česna, olje, rozmarin ali čajbolj.

Stegno očistimo odvečne maščobe in kožo, ga vsega namažemo z mešanico gorčice in nastrganega hrena, pretaknemo s koničasto narezanim česnom, premažemo z oljem ter začinimo z zdrobljenim rozmarinom ali čajboljem. Med pečenjem na žaru ga obračamo in večkrat premažemo z oljem. Pečemo približno eno uro.

Stegno lahko prej pripravimo, t. j. kuhamo, da je čas pečenja na žaru krajši. V veliko kozico damo vodo, razpolovljeno drobno glavo ohrova in repe, por, čebulo in zavremo. V vrelo tekočino damo stegno in računamo od časa, ko ponovno zavre: za pol kg stegna natančno 15 minut, torej za 1,5 kg 45 minut.

Pređen ga nato pečemo na žaru, ga premažemo z mešanico gorčice in olja. Pečenje traja sedaj samo 15 minut.

POSTRV S SLANINO

Postrvi, slanina, sol, poper, limonine rezine.

Vsako očiščeno postrv zavijemo v dve tanki rezini slanine in ju pritrldimo z zoborebcom (ne plastičnim!). Pečemo jih na žaru; pečene so, ko slanina porjavlji in postane hrustava. Na krožniku jih potresemo s soljo in poprom ter obložimo z limonimi rezinami.

Gnojenje travništva

Dušik je pogonska sila rastlinske rasti in eden najvažnejših sestavnih elementov beljakovin. 100 centov suhih snovi vsebuje 150 do 300 kilogramov čistega dušika.

Leguminozni in gnojilni dušik se med seboj ne trpita. Gnojilni dušik pospešuje rast trav na račun leguminoz (detelje, lucerne). Najbolj prenese dušik še bela detelja ob intenzivni pašni rabi. Številni poskusi so pokazali, da dušik hlevskega gnoja ni tako sovražen deteljam, kot dušik umetnega gnojila.

Z dušičnim gnojenjem naj bi bili povezani tudi drugi postopki, kot n. pr. pašna, prava nega travnikov in preor, ki naj bi zatirali razširitev plevela in drugih nezaželenih rastlin. Za enkratno gnojenje porabimo pri pašnikih s primernim deležem bele detelje 25 kg čistega dušika, pri pašno košnem sistemu oziroma pri travnikih, ki imajo previsok ali prenizek delež detelje 50 kg in pri košnih travnikih s čisto travnato rušo 75 kg čistega dušika.

Priporočljivo je, da po vsaki košnji čimprej zopet gnojimo z dušikom, ker učinek umetnih dušičnih gnojil hitro popusti. Gnojenje v pozni jeseni ima to prednost, da rastlina napravi zalogo in naslednjo pomlad prej ozeleni. Seveda zadostuje pri tem polovična količina. Z gnojenjem avgusta in v začetku septembra lahko podaljšamo vegetacijsko dobo v jeseni za nekaj tednov. Zanemarjene travnike in pašnike bomo hitreje izboljšali z gnojenjem dušika. Pri novo zasajenih njivskokrmnih površinah se gnojenje dušika v količini do 50 kg čistega dušika dobro obnese.

Pri trosenju domačega gnojila je najbolje, da se držimo namenjene višine čistega dušika. Temu prilagodimo višino obroka kalijevih gnojil. Paziti moramo, da bomo domača gnojila potrosili po vseh travnikih. Napačno bi bilo, če bi gnojila vozili samo na bližnje travnike; zaloga kalija bi narasla tako visoko, da bi bila že škodljiva, medtem ko bi ga na drugih travnikih primanjkovalo. Hlevski gnoj razvažamo najbolje v jeseni. 100 do 200 centov na hektar. Spomladi naj bi trosili le dobro preperel gnoj. V rabi za silo pa naj ne bi gnojili z gnojem, ker se le-ta v letu gnojenja izkoristi samo za polovico.

Gnojnica vsebuje mnogo hitro učinkujočega dušika in precej kalija. Da je pri gnojenju zelo zahtevna glede vremena, ni treba posebej omenjati.

Gojevka (Gülle) mora pri gnojenju biti razredčena z vodo v razmerju ena proti ena. Po košnji ali paši jo čimprej vozimo, sicer nam močno oblati rastline. Če jo vozimo ob suhem vremenu, se lahko zgodi, da bo učinek dušika močno znižan in bomo morali dognojiti z umetnim dušikom.

Tudi apno igra na travnikih važno vlogo. Večina detelj in posebno lucerna uspevajo najbolj na apnenih tleh, medtem ko trajni travniki ljubijo bolj kislja oziroma močno kislja tla. Pri apnenju se moramo na vsak način ravnati po analizi kemične preiskave zemlje.

Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone Svetlina: UKANA — Tone

drnal, čemu jim po neprespani noči dražijo živce. Potolčili so ga, sestri sta se objeli, predhodnica sta prišla pogledat Dren in Orlov z brzostrelkama v rokah.

Blisk, ki ni vedel, kam se je umaknil divizijski štab, se je odločil, da bo šel s svojimi kar z Drenovim bataljonom. Po dveh urah, ko je sonce že toplo gredo in jim izparevalo vlago s hrbtov, so prispeli na greben, porastel z redkim gozdom. Steza jih je pripeljala na sedlo. Odprl se jim je razgled na bohinjsko kotlino, na jezero, obdano z mračnimi stenami, in Triglav v ozadju, ki je bil še zasnežen. Bili so visoko. Smreke so bile krmežljave, do tal porasle z vejami; tu in tam so se svetlikali med njimi macesni in rušje.

Dren je razmestil četo po položajih in postavil na stezo, ki je pripeljala iz doline, zasedo z dvema strojnica. „Samo enkrat so me iznenadili na Pokljuki, pa me ne bodo nikoli več!“ je dejal Blisku. Od takrat je zmeraj sam pregledal vse straže in zasede ter razposlal patrolje. Z Bliskom sta prišla do Jelenovega voda, ki se je predal sončnim žarkom v kotanji; na robu odsekanega skalovja sta stali dve strojnici.

Jelen je sedel na štoru in čistil puško.

„Kdaj pojdemo na Pokljuko poiskat izdajalca?“ so Tolmincu vzplamtele temne oči. Na vratu mu je zevala velika brazgotina in nos je imel preklan — tam je bila izstopila krogla.

„Prepričan sem, da ga bomo našli, Blisk. Samo zamišlim, pa vidim pred seboj njegov obraz, kot bi gledal povečano sliko. Ozke oči, top nos, ni mu še dvajset let...“

„Kaj pa tvoja glava?“ ga je vprašal Blisk.

Jelen se je zarežal:

„Postala je barometer. Z največjo natančnostjo napovedujem vreme. Če se pripravlja k nevihti, mi žumi v ušesih, kot bi imel v lobanji osir, toliko da ne zblaznim.“

Blisk je dal vsakemu cigareto in prižgal.

„Ko bo minil divizijski napad, pojdeš z menoj. Oblezla bova vse vasi in pretipala vse sumljive pastirje in drvarje.“

„Če ga najdeva, ga bom pribil na smreko!“ je zagrozil Jelen.

Prišla sta Pajk in Vojko ter prisledla. Menili so se, kaj je z Gorazdom in njegovimi, ko jih ni nazaj. Blisk jim je povedal, da bo bivši okrajni partijski sekretar Gaber prišel v kratkem k njim v bataljon. „Ti boš ugotovil, Jelen, če je imel prste vmes ali ne.“

„Lahko da jih je imel, ali ne, Dren? Dolgo je sitnaril, da nas je spravil iz vasi v gozd.“

„Dokazov ni, sumljiv pa je. Tu ga boste imeli pred očmi in se prepričali. Teško je napraviti človeku krivico.“ Pogovorili so se, kako bodo bataljonu zagotovili varnost, in se razšli.

Blisk je poiskal Ano. Z Melito sta se gredi na soncu in si sušili premočeno obleko. Ana mu je pokazala Wolfovo pismo. Blisk ga je pazljivo prebral.

„Odgovora ne bo dobil!“ je dejala Ana odločno. Seštra pa ji je pritrldila.

„Potem lahko pričakujemo, da te bo skušal dobiti s silo. Če je poslal pismo, lahko računamo, da ima v brigadi še agente.“

Barut, Vojko in Pajk so v kotanjo na robu nanosili smrekovih vej. Tako so ležali na mehku in se pogovarjali. Skrbelo jih je, ker jim je zmanjkovalo municije in hrane. Kuhali niso že dva dni. Ob zadnjem obroku je bil Nande dal vsakemu kos mesa, kuhanega v neslani vodi. Sonce je pripekalo s škarjastih robov triglavskih gora, jim sušilo obleko in dramilo v njih nove moči.

Po vejah so razobesili srajce, nogavice, bluže, hlače, da so valovale v lahmem vetru ko bojne zastave. Nad robom bohinjskih gora je zabrnal avion.

„Vsi v hosto, z vsemi kunjami vred!“ so vpili komandirji.

Nasilno zbudeni so omotično grabili po kosih obleke in orožju ter kar bosji bežali v zavetje drevja.

Preletelo jih je izvidniško letalo „štorklja“. Nekajkrat je zakrožilo po obrobju Jelovice in izginilo. Vedeli so, da jih išče.

16

Nande je imel tega dne kot domačin sila važen opravček. Bataljon je bil brez hrane. Čakati noči in tvegati vdor v zastražene vasi pa je bilo spričo nameravane divizijske akcije prepovedano. Kar je bil pripeljal Travnikar, so si razdelili z drugimi bataljoni, nahrbtniki in trebuhi pa so bili žalostno prazni. Nande je vedel za skrivnost, za bližnji tabor terencev. Tam je slutil hrano. Drenu je dejal, da mu diši po mesu in zaseki. Dren se je strinjal z načrtom za „prehranjevalno akcijo“; zanjo je odredil Orlova, Primožev vod in intendanta, ker se sam ni maral pretekati z domačini.

Čeprav Nande ni bil v terenskem taborišču skoraj že celo leto, ga je nos nezmojljivo vodil po skrivnih stezah in stezicah, dokler se niso znašli v skalnih kontah, obraslih z goščavjem, kjer še ni gospodarila sekira. Našli so stečino in prišli po njej pod skalnate galerije, kjer sta bili skrifi dve kolibi.

Obstali so in opazovali, kje imajo stražarja. Orlov je dejal Nandelu:

„Če jih ni in če ne najdemo hrane, moramo kljub vsemu v dolino.“

(Se nadaljuje)

ZVODNIK

Jutri je bilo in Tine je pravkar opravil pri živini, ko je stopil predenj illegalec Maks, ki se je že četrto leto prebijal po hostah. Tine se mu je muhavno nasmejal, češ: „Kaj te le boli?“

„Treba jih bo nekako zmotiti, zavesti, te vragove zelene. Neprestano stikajo za nami. Tine, ugani kakšno, ki bi zalegla,“ se je Maks v zadregi čehljal za ušesi in s komolci odri-val brzostrelko, ki mu je bingljala čez rame.

Tine se mu je zasmejal iz vsega grla, da ga je oni kar zavzeto pogledal. Maks je vedel, da je zviti in da včasih celo uživa ob tuji zadregi.

„V dolino bi se napotil in bi...“ mu je hotel nasvetovati Maks. Tine pa ga je odbil, da je aktivist kar odnehal.

„Le pusti! Kar se bo dalo, bom storil.“

„Kdaj misliš?“

Tine je zmignil z rameni, češ, kadar ga bo volja.

„Zmedil jih, kakor veš in znaš. Vsiljivi so kot stenice. Laže bi vzdržali, če si vsaj nekaj dni opomoremo,“ ga je poučeval partizan.

Tine pa ga ni več poslušal, že je skočil preko dvorišča k hiši.

„Kam?“ je klical Maks za njim.

„Eh, kam! Na Senovo!“ Le na pol se je spotoma obrnil nazaj.

Prav takšen, kakršen je prišel iz hleva, je krenil v dolino. Pokril je klobuk, zveglan kot mlečna hostna goba, in ga potegnil globoko na oči. Napravil je obraz, ki je bil vse prej kakor bister. „Takole se bomo nosili danes.“ V dolino je stopal naglo, po jablanskem klanecu je skoro tekel. Obraz je govoril, da snuje načrt. Na pol glasno je mrmral. Šele globoko dol v dolski soteski se mu je lice razvleklo in sproščeno se je nasmejal.

„Da, tako bom storil.“

Na Senovem je taborila četa Nemcev. Tine jo je mahnil naravnost tja. Tesno mu je bilo pri srcu, ko je stopal po dolgih hodnikih senove šole, tako nekako, kakor bi lezel v past, ki se za njim zapira. S silo se je osvo-bodil nadležnega občutka. Potrkal je. „Naprej!“ se je glasilo vabilo, trdo kakor bi stresel vrečo orehov.

Tine je vstopil in se znašel pred komandantom samim. Nemec ga je ostro prebadal z očmi. Nič ni pozdravil Tine, ne rekel nobene, kakor v silni zadregi je napel obraz:

„No, teslo, nič. Heil Hitler!“

Tinetu je roka leno zlezla navzgor.

„Kaj hočeš?“ Oficir je postajal nestrpen.

Tine je dvignil ramena.

„Ne razumeš?“ Tine je zmajal z glavo in odmahnil. Častnik je naročil tolmača.

„Kdo si?“ ga je v smešni mešanici vprašal mož, ki je bil določen, da mu pomaga.

Tinetu je šlo na smeh, a je povedal.

„In kaj hočeš?“ je na povelje vprašal tolmač.

Vprašani je nabral čelo in pričel:

„Sedim sinoči doma in krpam stare škarpete. In ko takole sedim, potrka na okno tako čudno, da me je kar streslo. Vstanem, grem in odprem vežna vrata. In kaj vidim! V vežo ti pritisne šest, sedem, osem mož, neznanih, mrkih, oboroženih. Pogledam ven: okrog vogalov črno, mož pri možu. Bučalo in šumelo je kot v panju.“

„Kaj praviš? Kdo so bili?“ Komandant je z očividnim zanimanjem stopil korak naprej. Tine je malomarno zmignil z rameni:

„Saj to je tisto — ko bi vedel! Povem le, kar sem videl. — Pritisnejo v izbo in se obnašajo, kakor bi bili doma. To se pravi, tistih osem. Sedejo za mizo, odpirajo torbe, jedo in pijejo...“

Častnik je postajal neučakljiv.

„A kaj so jedli?“

Tine, videč, da je vžgal zanimanje, se je smejal v očesnih kotičkih.

„Saj sem si komaj upal pogledati nanje. Spravil sem se za peč in se motil s svojim poslom. Radovednost pa me je gnala, da sem čed dalje pogosteje kukal tja med nje. Kaj so jedli? Ho-ho! Saj še vsega povedati ne

znam. Konzerve, in kakšne! Pa kruh, bel kot sneg! Meso, da mu ne vem imena. Oh, sem si mislil, kako nekateri dobro in zlahka žive!“ Zavil je oči, kakor da je poln zavisti.

„Dalje, dalje!“ je pritiskal komandant. Tinetu se ni mudilo nikamor. Roke je vtaknil v hlačne žepe in brezbržno nadaljeval:

„Ko so se pošteno najedli in se napili iz čutaric, so iz torb izvlekli nekakšne karte.“

„Kako praviš?“ sta zazijala častnik in tolmač. Tine pa zložno dalje:

„Do pike tako. Karte, vam rečem, zemljevide, in še kakšne!“

„Kako pa ti to veš, če si sedel za pečjo?“ ga je skušal poveljnik. Tineta pa ni zmedlo.

Domislice

- V višjem smislu besede je življenje moža slava, življenje ženske pa ljubezen.
- Kadar nas ima v svoji oblasti ljubezen, lahko z gotovostjo rečemo: Zbogom razsodnost!
- Žena je kot hranilnik: razbiti jo moramo, da bi vzeli iz nje tisto, kar smo vanjo vložili.
- Ljubezen je sebičnost v dveh osehah.
- Skromni ljudje opozorijo na svojo skromnost navadno zelo skromno.
- Celu trava si mora utirati pot navzgor.
- Moralisti so fisti, ki se praskajo, kjer jih ne srbli.
- Kdor prodaja laž za resnico, zamenjava pravico za krivico.
- Drobnjarije nas tolažijo, ker nas tudi drobnjarije žalostijo.
- Moški lažejo skoraj toliko kot žene; toda na tem področju ostanejo — a materji.
- Pri možu ljubezen večno niha med poželenjem in odvratnostjo.
- Kdor molči, je bedak; zato so ribe najbolj bedaste živali.
- Užitek je sreča norcev; sreča je užitek modrih.
- Moški ukazuje, žena se prilagaja; vse drugo je zmešnjava.
- Sladostrastje skrajša ljubezen možkega in podaljša ljubezen ženske.
- Ženin instinkt je enak modrosti velikih ljudi.
- Potreba, da vedno znova iščemo resnično srečo, je temelj naše svobode.
- Ne očitajte ženam, da so takšne, kot so; mi sami smo jih naredili takšne in tako zmaličili delo narave.
- Ženska, ki se čuti najbolj zavržena, je tista, ki najbolj ljubi.
- Ni dvoma, da je ljubezen nerazložljiva skrivnost.
- Ni takšnega spomina, da ga ne bi čas izbrisal, ne take bolečine, da je smrt ne bi dokončala.

„Hm, saj sem jih slišal, ko so govorili: „Po tej stezi, skozi to križišče, ob onem potoku...“ Jaz pa nisem niti črhnil.“

„Tako so sklepali? Toda kdo so bili, kako so izgledali?“ Komandant ga je nemiren tresel za rokav.

„Ne vprašujte! Možeje kakor gora, hudogledi kot vragovi, obleke rjave, na rokavih toliko svetlih reči. Rekel bi, da so bili sami oficirji.“

Tine je previdno postavljaj besedo za besedo.

„Oficirji, praviš? Toda čigavi oficirji?“ ga je ustavlil Nemec in ga ostro pogledal v oči.

„To, vidite, je ono, česar ne morem razumeti. Rekel sem: „To moram javiti na Senovem,“ Rjave kape...“

„S kokardo?“ je hlastno vprašal oni. „Govori!“ ga je tresel za ramena.

„Ne, zvezda je bila, rdeča zvezda,“ je pojasnil Tine brezbržno, kakor da je to najbolj brezpomembna stvar. Komandant je poskočil, kot bi ga dregnil s šilom.

„Banditi!“

Čez Tinetov obraz se je razlila nevednost.

„Kdo? Mar jih poznate?“

Nemec je bil togoten, da sploh ni odgovoril. Še z večjo vneto je zasliševal dalje:

„A orožje, kakšno orožje so imeli? Puške?“

Tine pa še bolj nevedno:

„Ne poznam orožja, pa bi težko rekel.“

Komandant ga je odvedel v drugo sobo, polno orožja.

„Morda tako?“ je kazal navadne, dolge puške. Tine je odkimal in živahno stopil k brzostrelkam, ki so visele nekaj korakov proč.

„Take, take, same takšne so imeli. Mnogo lukenj, da, da, da.“

Oficir se je začudil.

„Vsi so imeli brzostrelke?“

„Kolikor jih je bilo notri, vsi.“

Vražje je užival ob Nemčevi osuplosti.

„Lopovi, le kje so jih vzeli?“ je srdito mrmral. „In drugi, oni zunaj?“ se je namrščil, da se Tine ni več čutil prav varnega.

„Le enkrat sem skočil preko dvorišča, pa morda nisem videl vsega...“ je mencial v negotovosti.

„Govori!“

Neodločno je pričel:

„Tudi drugi so imeli tako orožje,“ kazoč puške in brzostrelke. „A drugega mnogo, takšnega, vidite!“ In pokazal je puškomitraljeze in težke strojnice, lepo razvrščene ob steni.

Nemcu je šinila kri v glavo.

„Kaj, težko orožje imajo? Banditi — težko orožje!“

„In nekaj topovom podobnega...“ ga je Tine razvneval dalje.

„Minomete?“ je zinil oficir.

„Morda,“ je Tine zmignil z rameni.

Nemec je bil ves nesrečen.

„In mnogo, praviš, jih je bilo?“

Glas je trepetal od razburjenja.

„Dvorišče polno, v sadovnjaku vse črno, vam rečem.“ Tine se je naslajal, komandant spreminjal barvo.

„In karte so imeli, praviš? Kaj so neki hoteli z njimi?“

Tine pa pretkano:

„Da jim kažejo pot. Vsaj tako bi jih človek razumel. Po tej poti odrinemo še nočjo na Lisco. V zori smo tam. Malo počijemo. Pojutrišnjem smo nad Zidanim mostom. Med potjo pošljemo minerje k železnici. Drugi teden bomo napadali v rudnikih, morda v Hrastniku, Trbovljah ali celo v Laškem.“ Tako so govorili.“

„Zdaj mi je pa dovolj teh banditskih nesramnosti. Železnice napasti, rudnike razbiti! Čakajte, čakajte, be-stije!“ Oficir je besnel, tekal iz sobe v sobo in strahovito posoval. Ves razjarjen se je končno ustupil pred Tineta:

„Ti, če lažeš!“ Zažugal mu je, a Tinetu se je zdelo, da ga hoče udariti, zmlesti in pohoditi, samo da ne bi slišal tega strašnega poročila. Ves se je tresel in zarjul: „In koliko, praviš, jih je bilo?“

Tineta je že zaskrbelo.

„Mnogo, vam rečem, težko bi jih prešteli.“

Nemec je zaškrtal z zobmi.

„In če bi jih bilo milijone! Stisnemo jih, zmečkamo kot gosence!“ je vpil brez oblasti nad seboj, kakor da Tineta sploh ni več pred njim.

Tine je opazil, da je izginil tudi tolmač. Zadenjsko se je bil spravlil do vrat. „Razumeš? Zmečkamo!“ Potem pa, kakor da ga je šele spoznal, ga je odpravil za troho tiše: „Dobro, idi, marš!“

Tineta je vrglo iz pisarne. Brez tolmača je spoznal, da je opravil. Ko je prišel na prosto, mu je bilo, da bi poskočil od veselja, da bi se krohotal do onemoglosti. Siloma se je moral krotiti. Zavedal se je, da ga

Anekdote

Victor Hugo ni nič kaj rad videl, če so ga imeli za starega, vse dokler ni že močno ostarel. Ko se je v jeseni življenja vozil v poštini kočiji, je neka dama opazila, da ni ma sedeža, in je zato rekla hčerki:

„Vstani, ljubi otrok, in prepusti svoje mesto staremu gospodu!“

Hugo je ni nič kaj ljubeznivo pogledal in v veliko zabavo sopotnikov in znancev dejal:

„Ni potrebno, dragi otrok! Reci svoji ljubeznivi babici, da še nisem tako star, da ne bi mogel stati!“

Francoska pisateljica George Sand je poročila svojo hčer z modnim kiparjem Clesingerjem. Kot tašča je bila precej zahtevna, zato se ni razumela s svojim zetom. Zagrozila mu je, da se bo nad njim maščevala tako, da ga bo opisala v svojem romanu.

„Ne bom povedala vašega imena, toda vse vaše muhe bom opisala tako točno, da vas bodo vsi prepoznali.“

Clesinger je odgovoril:

„Jaz pa bom naredil vaš kip z nago postavo in zastrtim obrazom, in vendar vas bodo vsi spoznali.“

Ljubimca George Sand in Alfred de Musset, francoski pesnik, tudi v javnosti nista prikriivala svojega prekipevaločega temperameta. V restavraciji sta se sprla pred vsemi gosti.

Musset je na ves glas vpil:

„Sovražim ženske, ki vse pozabijo!“

Sandova ga je zavrnila s tulečim glasom:

„Jaz pa moške, ki se vedno vsega spomnijo!“

Maršal MacMahon se je odpravil na inšpekcijsko potovanje. V manjšem mestu pa je hudo zbolel in zdravnik mu je prepovedal nadaljevati pot.

Neka dama, ki se je mudila v istem mestu, je hotela pravkar odpotovati, ko je izvedela za maršalovo bolezen. Takoj je preklcala svoj sklep in ostala v mestu, kjer se je začela izredno zanimati za bolnikovo stanje.

Po treh tednih je maršal MacMahon ozdravel. To so povedali tudi dami, ki se je zanj tako zanimala. Še isti dan je zahtevala račun in se pripravila na pot.

„Zelo sem razočarana,“ je rekla gostilničarju ob odhodu, „z gotovostjo sem računala, da bom vendar enkrat videla velik vojaški pogreb.“

morda spremljajo radovedni ali celo sumljivo mu sledeči pogledi. Stopal je prisiljeno mirno. Šele ko se jim je odmaknil z očmi, se mu je razlezel obraz in razsikal se mu je iskren, sproščen smeh.

„Vse je šlo čudovito po sreči. Le kaj, kaj bodo zdaj napravili?“ Pospešil je korake, kakor bi s tem hotel pospešiti ono neznano, ki pač mora, mora priti za tem.

V dolini pa so zabrnili telefoni, vrstila so se nervozna obvestila na vse strani. Nemci so alarmirali vojaške edince v vsej Savski dolini od Krškega do Zidanega mosta — o izredno močnem oddelku onih — ne bodijihtraba —, ki da je na pohodu med Bohorjem in Zidanim mostom in grozi uničiti železnico, rudnike ali kar koli. Ni še pretekla dobra ura — Tine je prispel vrh loškega klanca —,

ko so iz Savske doline zamolklo zabrneli motorji kamionov, ki so v naglici razvažali nemške oddelke, da obkolijo, zajamejo ali razbijajo predrznega nasprotnika. Iz Sevnice, Brega, Loke in Zidanega mosta, pa od Laškega in Planine so v urnih pohodih hiteli v hribe, da ne zamude prilike, ki se jim malokdaj nudi.

Tri dni je trajala hajka. Križemkrazem so Nemci prehodili vse hoste, pretaknili vse grape, pogledali za vsako skalo. A nič! Partizanov niso izsledili. Zmučeni so sestopali s hribov, nezadovoljni sami s seboj. Ljudstvo se jim je skrivaj privošljivo posmihalo, ko so prazni vstopali na kamione in odhajali. Tine pa je gorel od notranjega zadovoljstva. Vse je dosegel. Zvabil je Nemce in partizani na Bohorju so prilično dolgo imeli mir.

MAX FLORENTIN:

Kravji tat

Nekega dne je farmer John Patterson prejel anonimno pismo: Bral je:

„Dragi John! Ko si mi pred četr leti ukradel prvo kravo, sem zatisnil eno oko. Vsakemu se zgodi, da pride včasih v skušnjava. Razen tega je položaj na tvojem posestvu katastrofalen, ker nimaš pojma o gospodarjenju. Morda si bil lačen in si hotel nasititi svoje lačne otročičke.“

Toda že čez tri tedne si mi odvedel bika. Zopet sem zatisnil oko. Morda boš pričel s pametno vzrejo, sem si mislil, in vsak začetek je pač težak. Toda nisi pričel z vzrejo, temveč si obe živali požrl. Lepo in prav, privoščil sem ti ju, saj nista bili ravno moji najboljši živali.

Toda lakota tvoje družine je postala vedno hujša. Pred tremi tedni si zopet obiskal moje pašnike. Spogledka si bil tako pošten, da si mi odgnal samo eno žival. Zdaj pa si mi odgnal kar dve. No, pa naj bo. Ker pa si sinoči pričel iztegovati svoje umazane prste po mojih tele-tih, ko veš, kako nadvse rad jem telefino, je moje velikodušnosti konec. Kar je preveč, je preveč. Če te bo še enkrat premagala skušnjava in boš izvolil v nočnem času obiskati mojo čredo, bom pognal

nadte svoje pse, ki ne bodo posebno obzirni do tebe, kar ti iskreno zagotavlja tvoj prijatelj.“

John se je razjezil. Kaj si ta človek sploh mislil! To je žalitev, to je umazano podtikanje.

Farmer Patterson je stopil k šerifu. Ta je skomignil z rameni. Tudi on ni imel s Pattersonom najboljših izkušanj.

— Najbolje je, — je zabrunjal, — da pustiš krave pri miru, John. Psi čuvajji ne poznajo šale!

John Patterson je osupnil.

— Šerif, — je vzkliknil, — zdi se mi, da se ne razumeva. Kaj mislite, zakaj sem prišel k vam? Prišel sem zato, ker potrebujem vaš pomoč. Moram vas prositi, da ugotovite pisca tega nesramnega pisma.

Šerif se je nasmehnul.

— V pismu ne vidim nič kaznivega, John, — je dejal, — razen če je to, kar piše v njem, kleвета. Kolikor te poznam, pa se mi to ne zdi verjetno...“

Zdaj je John odmahnil z roko.

— Nesmisel, šerif, — je zabrunjal. — Seveda kradem krave. Ne razumete me: če ne izvem, kdo je pisec tega pisma, kako naj potem vem, čigavih krav se ne smem več dotaknili...“

Slovensko prosvetno društvo „Kočna“ v Svečah vabi na proslavo materskega dne, ki bo v nedeljo 14. maja 1972 ob 19.30 uri pri Adamu v Svečah.

Sodelujejo pevci SPD „Kočna“ pod vodstvom dr. Antona Feiniga. Priručno vabljeni!

Športni vestnik

● METLOVA — SLOVENSKI ATLETSKI KLUB 1:2 (0:1)

Slovenski atletski klub je v nedeljo gostoval v Metlovi in nastopil v zelo važni tekmi proti tamkajšnjemu moštvu. Prvenstvena tekma se je odigravala pred veliko kuliso navijačev, ki so prisneli iz mnogih krajev južne Koroške. Slovenski nogometarji pa so jim zaigrali izvrstnega nogomet in tekmo zasluženoma dobili z rezultatom 2:1 (1:0). Igra je bila zelo kvalitetna, tako da jo lahko brez nadaljnega primerjamo s tekami v naših ligah.

V prvi polovici nogometnega dvoboja so bili slovenski nogometarji deloma v rahli premoči in so v tem času dosegli tudi svoj zaslužen prvi zadetek. Rafiniran prosti strel Petra Waldhauserja je ukanil nasprotnikovega vratarja in žoga se je znašla v mreži. Nasprotnika pa gol ni spravil iz ravnotežja, nasprotno, igral je manj nervozno in deloma pritiskal, vendar prave možnosti za zadetek ni bilo.

Ob začetku druge polovice se nam je ob rahlem deževanju prikazala podobna slika, kakor v prvi polovici — tehnično izvrstna in napadalna igra. Hiter protinapad in spodrsrlaj slovenskega vratarja Mikla, ki je igral na splošno zadovoljivo, sta privedla v razočaranje mnogih navijačev do izenačenja. Po dobljenem голу SAK igre ni dal več iz rok in napad je sledil napadu. Odločitev je padla 15 minut pred koncem tekme, ko je prosti strel Pandla poslal z glavo v mrežo ponovno Peter Waldhauser. Do konca tekme so sledile še izvrstne akcije, ki pa so bile deloma zapravljene, deloma se je izkazal nasprotnikov vratar.

Na splošno je treba pohvaliti vse nogometarje SAK-a, ki so s požrtvovalno igro, kljub nekaterih grobosti nasprotnika, ostali disciplinirani in s tem priborili slovenskemu nogometnemu moštvu morda najvažnejši točki prvenstva sploh. Po nedeljskem prvenstvenem kolu je namreč SAK ponovno prevzel vodstvo v lestvici 2. D razreda in prehitel drugouvrščeno Metlovo za eno točko.

● SLOVENSKA FIZKULTURNA ZVEZA NA OBISKU PRI ZVEZI ZA TELESNO KULTURO SLOVENIJE

V ponedeljek 8. maja so se srečali v Ljubljani zastopniki Zveze za telesno kulturo Slovenije in Slovenske fizkulture zveze iz Celovca na prijateljskem razgovoru. Zastopniki so se pomenili o raznih športnih problemih, posebno na Koroškem. V razgovorih je prišlo do izraza, da ima Slovenska fizkultura zveza s sedežem v Celovcu posebno nalogo, podpirati slovenska športna društva na Koroškem, ne glede na politično usmerjenost. Kot strešna slovenska športna organizacija na Koroškem bi na ta način lahko združevala vse slovenske športne klube na Koroškem.

Razgovora v dvorani Tivoli se je udeležil tudi sekretar Smučarske zveze Slovenije Miloš Rutar, ki je ponudil največjo pomoč našim slovenskim športnikom. Na visoki šoli za telesno kulturo v športnem centru so se zastopniki Slovenske fizkulture zveze razgovorjali s profesorjem Dragom Ulago, izvrstnim in znanim športnim teoretikom. Profesor Drago Ulaga je potrdil važnost strokovnih športnih filmov in predavanj, ki jih bo imel pozimi v okviru razstave jugoslovanske strokovne športne literature v Celovcu. Slovenski športni učitelji, oziroma učitelji za telesno vzgojo pa bodo imeli možnost, da izpopolnijo svoje znanje na seminarju za telesno kulturo v Rovinju.

V nadaljevanju je ravnatelj odbora za kakovostni šport Mitja Prešern ponudil število tečajev, katerih bi se bodoči koroški trenerji lahko udeležili ob minimalnih stroških. Obsežna športna strokovna literatura, ki so jo zastopniki izbrali pri ravnatelju odbora za kakovostni šport, pa bo na razpologo funkcionarjem slovenskih športnih društev na Koroškem. Poleg tega bodo slovenski nogometni klubi imeli možnost, da se seznanijo s priznanim nogometnim trenerjem Brankom Elsnerjem, ki jih bo vpelejal v visoko šolo nogometa.

Razgovori so se nadaljevali še v Domu poslancev, kjer se je razvil živahen pogovor o edinstveni športni dejavnosti mladine v Evropi, o delovanju šolskih športnih društev. S sekretarjem zveze športnih novinarjev Slovenije, Henrikom Ubeleisom, pa so se zastopniki domenili o izmenjavi važnih športnih informacij.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.05 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 šport iz vsega sveta.

Sobota, 13. 5.: Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.50 Pisana jutranja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 7.40 Mednarodni delovni trg — 7.55 Naš hišni vrt — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 Od melodije do melodije — 10.45 Naša lepa domovina — 15.30 Teden srečanja: Pogled nazaj in naprej — 13.45 Poskočno in zabavno — 14.00 Za prijatelje ljudske glasbe — 14.30 Koncert godbe na pihala 15.30 Voščila — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.20 Žena v paklicu — 18.55 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Zvenča Avstrija — 21.15 Spremembe na vasi — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 14. 5.: 6.10 Igra na orgle — 7.40 Veseli godci — 8.10 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Zabavni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert iz Solnogradske — 12.05 Za avtomobiliste — 13.05 Zrcalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Radijska igra — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Staroavstrijska silkanca — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 športna revija.

Ponedeljek, 15. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Zgodovina in bistvo gregorjanskega koledarja — 10.30 Šolska oddaja — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Na obisku pri koroških pihalnih godbah — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Koroški običaji včeraj in danes — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 To radi poslušamo — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja kmetijske zbornice — 19.05 Zvenčeli spomini — 19.50 Note in beležke — 20.10 Melodije iz oper in operet — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja.

Torek, 16. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Pisana jutranja melodija — 9.00 Šolska oddaja — 10.15 Avstrija aktivna za svetovni mir — 10.30 Naša godala — 11.05 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 In ljudje so tako prijetni — 14.30 Dom in šola — 15.00 Ljudska glasba iz štajerske — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Avstrija o Avstriji — 18.45 Oddaja sindikalne zveze — 19.50 Note in beležke — 20.10 Kar radi slišimo — 21.10 Veselo petje, veselo igranje.

Sreda, 17. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.30 Pripovedniki svetovne književnosti — 11.03 Za ljubitelje ljudske glasbe — 13.30 Zborovska glasba — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Štajerske orgle — 16.15 Za ženo — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.45 Oddaja združenja industrialcev — 19.05 Kjer prepevajo —

19.35 Za prijatelje planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 Radijska igra — 21.30 Predarliska o sebi. **Četrtek, 18. 5.:** 5.45 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Pisana jutranja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.15 Sodobno poljedelstvo — 10.30 Zanimivosti iz biologije — 11.03 Za prijatelje ljudske glasbe — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.30 Iz notnega zvezka avstrijskih skladateljev — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Operetna glasba — 18.45 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.05 Avstrijska pihalna godba — 19.50 Note in beležke — 20.10 Lovska ura — 21.00 Iz domačega glasbenega življenja — 22.30 Prava nemščina.

Petek, 19. 5.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Pisana jutranja melodija — 9.00 Boj Tiralcev za svobodo — 9.30 Klavirska glasba Mozarta — 10.30 Šolska oddaja — 11.05 Ljudska glasba — 13.30 Na senku — 14.45 Literatura iz štajerske — 15.00 Zborovska glasba — 16.15 Žena v kmetijstvu — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 18.45 Oddaja delavske zbornice — 19.05 Dunaj, melodija mesta — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 Tako so se smejali pred štiridesetimi leti.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 13. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 14. 5.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

Ponedeljek, 15. 5.: 13.45 Informacije — Za našo vas. **Torek, 16. 5.:** 9.30 Rastejo v strmi gori bele planike tri — 13.45 Informacije — Šport od tu in tam — Otroci, poslušajte!

Sreda, 17. 5.: 13.45 Informacije — Slovenska koroška povojna literatura — Za našo knjižno polico. **Četrtek, 18. 5.:** 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

Petek, 19. 5.: Informacije — Kar po domače.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in admevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nookturno.

Sobota, 13. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Pihalni orkester RTV Ljubljana — 12.40 Po domače z domačimi vižami — 14.10 Sobotni popoldan za mladi svet — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.40 Klavir in ritmu — 16.45 S knjižnega trga — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Z ansamblom Jožeta Kampača — 18.15 Iz opernega sveta — 18.50 Pogovor s poslušalci — 19.15 Fantje treh dolin — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.00 Za prijeten konec tedna — 22.00 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 14. 5.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 9.05 Srečanje v studiju 14 — 10.25 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Veliki orkester Carmen Dragon —

— 18.30 Slike iz Avstije — 18.50 Oddaja sindikalne zveze — 18.55 Junak z Divjega zapada — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Akte XY — 21.20 Prerezi — 22.20 Čas v sliki — 22.30 Moje srce te kliče, glasbena veseloigra.

AVSTRIJA 2

Sobota, 13. 5.: 16.30 Čudo narave — 17.55 Prezezi — 19.00 Kitara za vse — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Padjetnik, film — 21.50 Telereprize.

Nedelja, 14. 5.: 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Otroci potrebujejo matere — 20.00 Cvetlični kotiček — 20.15 Ljubezni ne pozabi, filmska komedija — 21.50 Telereprize.

Ponedeljek, 15. 5.: 18.30 Kaj morem postati — 19.00 Čuda zemlje — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Stari sodnik — 21.20 Konec pripovedovanja, kratak film — 21.40 Telereprize.

Torek, 16. 5.: 18.30 Kaj je knjiga? — 19.00 Geografski sprehodi — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Radetzkyjeva koračnica.

Sreda, 17. 5.: 18.30 Britansko življenje in književnost — 19.00 Arhitektura in družba — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 XI. mednarodni festival jazz v Ljubljani — 21.30 Enaindvajset, kviz — 22.15 Telereprize.

Četrtek, 18. 5.: 18.30 Orožje za 16.000 mož — 19.00 Kontakt — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Svet znanosti — 21.05 UFO — 21.55 Telereprize.

Petek, 19. 5.: 18.30 Med sanjami in resničnostjo — 19.00 Računalnik — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 šport — 20.09 Vzgoja — 20.15 Radetzkyjeva koračnica — 22.20 Donavska monarhija v avstrijski književnosti — 23.05 Akte XY — 23.15 Telereprize.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andraž Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gaometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. g. J. Drava, Celovec — Borovlje.

Katoliško prosvetno društvo Plana-Sele vabi na veseloigro v treh dejanjih (5 slikah) Nicola Mancarja

NE PLAČUJTE DAVKOV“

v nedeljo 21. maja ob 3. uri popoldne v farni dvorani v Selah.

Gostuje Prosvetno društvo „Standredž“ pri Gorici. S to igro so že večkrat navdušili številne gledalce na Goriškem in Tržaškem. Vabljeni!

14.30 Humoreska tedna — 15.05 iz opernega sveta — 16.00 Radijska igra — 16.50 Godala v ritmu — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Melodije za lahka noč — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 15. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Revijski orkestri v raznih izvedbah — 12.10 Glasba italijanskih starih mojstrov — 14.10 Med zbori Jakova Gotovca — 14.30 Voščila — 15.40 Melodije mojstrov lahke glasbe — 16.40 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 17.10 Ponedeljkova glasbena popoldne — 18.15 Zbor in orkester Horst Jankowsky — 19.15 Trio Avgusta Stanka — 20.00 Brahmsova vokalno-instrumentalna dela — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 Zaplešite z nami.

Torek, 16. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Opera matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne v raznih izvedbah — 12.10 Paganini in Rossini — 12.40 Z domačimi ansambli in godci — 14.10 Glasbena tribuna mladih — 14.30 Z ansamblom Silva Stingla — 14.10 Mladinska oddaja — 16.40 Z orkestrom češkega radia — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V terek nasvidenje — 18.45 Narava in človek — 19.15 S štirimi kovači — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.30 Koncert lahke glasbe — 22.15 Glasba Karola Pahorja — 23.05 Iz hetitske lirike — 23.15 Godala v noči.

Sreda, 17. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.40 Iz glasbenih šol — 12.10 Iz Mozartove opere „Don Juan“ — 12.40 Od vasi do vasi z domačimi vižami — 14.10 Izseljenski zbori pojo: Zbor društva „Koratan“ iz Clevelanda — 14.30 Voščila — 15.40 P. I. Čajkovski: „Roméo in Julija“ — 16.40 Londonski festivalni orkester — 17.10 Jezikovni pogovori — 17.25 Naša glasbena galerija — 18.15 Slovenske popevke — 18.30 Noš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Glasbeni večer simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazza — 23.05 Mala panorama sodobne ameriške lirike — 23.15 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe.

Četrtek, 18. 5.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Opera matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 12.10 Odlomki iz jugoslovanskih oper — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 14.10 Pesem iz mladih let — 14.30 Z ansamblom Atija Sossa — 14.40 Mehurčki, otroška lirika — 16.40 Z orkestrom Mantovani — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Klavir in ritmu — 18.45 Naši znani stveniki pred mikrofonom — 19.15 Z ansamblom Majmira Sepeta — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 22.15 Iz hrvaške simfonične literature — 23.30 Od popevke do popevke.

Petek, 19. 5.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Od melodije do melodije — 12.10 Slovenske pesmi — 12.40 Z domačimi ansambli in godci — 14.10 Kaj vam pripoveduje glasba — 14.30 Voščila — 15.30 Napotki za turisti — 15.40 Ob lahki glasi — 16.40 S Philadelphijskim orkestrom — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansamblom Borisa Franka — 20.00 Naj naredi pojo... — 20.30 „Top-pops 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

AVSTRIJA 1

Sobota, 13. 5.: 16.30 Za otroke — 17.05 Pika Noga-vička — 17.35 Za družino — 18.00 Tedeniški obzornik — 18.25 Otokom za lahko noč — 18.30 Posebej o kulturi — 18.55 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Kaj si želiš — 21.50 šport — 22.20 Čas v sliki — 22.30 Noč v preriji.

Nedelja, 14. 5.: 14.45 Avtomobilske dirke — 15.20 Za otroke — 15.45 Avtomobilske dirke — 16.05 Vodna bitka — 16.30 Avtomobilske dirke — 17.20 Čarobni karusel — 17.25 Čar zlata — 18.05 Otokom za lahko noč — 18.10 Tajnosti morja — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 šport — 20.15 Elsa Brandström — 22.00 Čas v sliki.

Ponedeljek, 15. 5.: 18.00 Teletest — 18.25 Otokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrie — 18.55 Pujsek Debelinko — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Bonanza — 21.10 Šola staršev — 21.20 V boksah — 20.20 Čas v sliki.

Torek, 16. 5.: 18.00 Tečaj angleščine — 18.25 Otokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrie in Južne Tirolske — 18.55 Graf Luckner — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Srečanje s človekom in z živaljo — 21.05 Jan Klepura — 21.55 Čas v sliki.

Sreda, 17. 5.: 10.00 Montafan — 10.30 Instrumenti tehnike: Računalniki — 11.00 Pridi z menoj, mall — 16.30 Za otroke: Darilo za rojstni dan — 17.10 Kda rokodelci z nami — 17.35 Za družino — 18.00 Tečaj francoščine — 18.25 Otokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrie — 18.55 Televizijska kuhinja — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Žena v belam — 21.35 Preokret v Kaliforniji — 22.20 Čas v sliki.

Četrtek, 18. 5.: 10.00 Obisk v schönbrunskem akvariju — 10.30 Na obisku pri Seppi Schmöllnerju — 11.00 Britansko življenje in književnost — 11.30 Kaj morem postati — 12.00 Kaj je knjiga? — 18.00 Tečaj italijanščine — 18.25 Otokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrie — 18.55 športni mozaik — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Dalj, Dalj — 21.35 Čas v sliki — 21.45 Med visoko umetnostjo in akrobatiko.

Petek, 19. 5.: 10.00 Gotika v Avstriji — 10.30 Orožje za 16.000 mož — 11.00 Ljubezni ne pozabi — 18.00 Novo v kmetijstvu — 18.25 Otokom za lahko noč

JUGOSLAVIJA

Sobota, 13. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 18.05 Obzornik: 18.20 Disneyev svet — 19.10 Mozaik — 19.15 Humori- stična oddaja — 19.45 Kratak film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zagreb 72, festival — 22.00 Tekmeča — 22.50 Kažipot — 23.10 Poročila.

Nedelja, 14. 5.: 8.50 Madžarski pregled — 9.45 Po domače — 10.12 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Mestece Peyton — 12.40 Kažipot — 18.00 Abel tvoj brat, poljski film — 20.00 Dnevnik — 20.30 Vaščani Luga — 21.20 Zabavno glasbena oddaja — 21.35 Športni pregled — 22.05 Poročila.

Ponedeljek, 15. 5.: 9.05 Odrpta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 18.15 Obzornik — 18.30 Ob srečanju z Barkerjem — 18.55 Mozaik — 19.00 Maksimeter — 19.45 Kratak film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Požig Reichstaga, dokumentarna TV drama.

Torek, 16. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.55 Vrtec — 16.45 Madžarski pregled — 17.50 Čaravniki: iz Ozza — 18.15 Obzornik — 18.30 Oktet „Svoboda“ iz Postojne — 19.00 Mozaik — 19.05 Zivljenje šimpanzov — 19.30 Jutri bo prepozno — 20.00 Dnevnik — 20.35 Džungla v razredu, ameriški film — 22.05 Simfonični orkester RTV — 22.25 Poročila.

Sreda, 17. 5.: 8.20 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.55 Don Kihot — 18.20 Obzornik — 18.35 Bila je ena stara slika — 19.00 Mozaik — 19.05 Na sedmi stazi — 19.30 Naš ekran — 20.00 Dnevnik — 20.35 Mi med seboj — 21.35 Igralci: Jože Zupan — 22.20 Poročila.

Četrtek, 18. 5.: 9.35 Šolska oddaja — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.45 Globina zvona, glasbena pravljica — 18.00 Risanka — 18.15 Obzornik — 18.30 Boj za obstanek, film — 18.55 Mozaik — 19.00 Civilizacija — 20.00 Dnevnik — 20.35 Četrtdnevi razgledi — 21.